

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Gevangeniswezen in getal

2008-2012

Mei 2013

Colofon

Directie Afdeling	Directie Bestuursondersteuning Analyse, Strategie en Kennis
Adresgegevens	Turfmarkt 147 2511 DP Den haag Postbus 30132 2500 GC Den Haag www.dji.nl
Contactpersoon	Paul Linckens E: p.linckens@dji.minjus.nl
Auteurs	Paul Linckens Joost de Looff

Voorwoord

Deze publicatie *Gevangeniswezen in getal 2008-2012* geeft in kort bestek inzicht in de wereld van het gevangeniswezen in ons land en is bedoeld voor personen werkzaam in het veld van het gevangeniswezen, beleidsmakers, onderzoekers en andere geïnteresseerden. De publicatie bevat met name informatie over gedetineerden die in de periode 2008-2012 in een penitentiaire inrichting verbleven.

Het rapport geeft cijfermatige informatie over de ontwikkeling van de celcapaciteit en de bezetting in de afgelopen vijf jaren. Tevens verschaft het inzicht in de verscheidenheid aan insluitingstitels en delicten waarvoor personen worden gedetineerd. De ontwikkelingen zijn geplaatst tegen de achtergrond van de taken en het wettelijk kader van de inrichtingen en recente beleidsinitiatieven. Daarnaast verschaft de publicatie inzicht in persoonskenmerken van gedetineerden, zoals geslacht, leeftijd en geboorteland. Ook vindt de lezer antwoord op vragen als: hoe vaak komen ontvluchtelingen, onttrekkingen aan detentie en suïcides voor en hoeveel personen die eerder hebben gezeten, worden later voor een nieuw delict nogmaals gedetineerd? Hoe snel gebeurt dat en wat weten we over de achtergronden van deze recidivisten? Het schema op pagina 11 geeft in één oogopslag een beeld van de hoofdstromen binnen het gevangeniswezen.

Tijdens het opstellen van deze publicatie is het Masterplan DJI aan de Tweede Kamer aangeboden. Het Masterplan brengt de financiële taakstelling van DJI in beeld, schetst de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de invulling van de taakstelling en biedt inzicht in de concrete uitwerking van de maatregelen en hun effecten op het personeel en de capaciteit. Belangrijke elementen uit het Masterplan voor het gevangeniswezen zijn o.a. het maximaal intensiveren van meerpersoonscelgebruik, de invoering van een sober regime voor arrestanten en preventief gehechten, het afschaffen van de detentiefasering en de invoering van elektronische detentie, waarbij intramurale capaciteit wordt afgestoten. De effecten van de te nemen maatregelen op de capaciteit en de inrichting hiervan zullen pas in de publicaties van komende jaren zichtbaar worden.

Deze publicatie is één van de vier rapporten met kwantitatieve informatie over de justitiabelen die in de periode 2008-2012 onder de verantwoordelijkheid vallen van de vier sectoren van de Dienst Justitiële Inrichtingen. Naast de Directie Gevangeniswezen zijn dit de Directie Justitiële Jeugdinstellingen, de Directie Bijzondere Voorzieningen (vreemdelingenbewaring) en de Directie Forensische Zorg (w.o. TBS). Alle publicaties zijn ook te vinden op internet: www.dji.nl.

Dienst Justitiële Inrichtingen, Directie Bestuursondersteuning, Afdeling Analyse, Strategie en Kennis

Jacqueline Kuyvenhoven
Hoofd ASK

Inhoud

Colofon 3

Voorwoord 5

1 Inleiding 9

1.1 Doel van deze publicatie 9

1.2 Opdracht gevangeniswezen 9

1.3 Leeswijzer 9

2 Instroom, titelwijzigingen en uitstroom 11

2.1 Totale instroom 12

2.2 Voorlopig gehechten 12

2.3 Onherroepelijk veroordeelden 13

3 Capaciteit 2008-2012 15

3.1 Meerjarenprognoses capaciteitsbehoefte 15

3.2 Afstoten van capaciteit en aanwijzen van reservecapaciteit 15

3.3 Capaciteit voor verschillende doelgroepen 16

3.4 Meerpersoonscellen 17

4 Instroom gedetineerden 2008-2012 19

4.1 Totale instroom 19

4.2 Instroom naar geslacht 20

4.3 Instroom naar leeftijd 20

4.4 Instroom naar categorie 21

4.5 Instroom naar geboorteland 23

4.6 Gestarte penitentiaire programma's 25

5 Populatie 2008-2012 27

5.1 Totale populatie 27

5.2 Populatie naar geslacht 28

5.3 Populatie naar leeftijd 28

5.4 Populatie naar geboorteland 29

5.5 Populatie naar verblijfstitel 30

5.6 Populatie naar celbestemming 31

5.7 Populatie naar gepleegde delicten 34

5.8 Populatie naar verblijfsduur 35

5.8.1 Populatie naar uitgezeten detentietijd 35

5.8.2 Populatie naar resterende detentietijd 37

5.8.3 Populatie naar totale detentietijd 38

5.9 Detentieratio in Nederland en in andere Europese landen 40

6 Uitstroom gedetineerden 2008-2012 41

6.1 Totale uitstroom 41

6.2 Uitstroom en detentieduur 42

6.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling 43

7 Incidenten 2008-2012 45

7.1 Ontvluchtingen uit gesloten inrichtingen 45

7.2 Niet terug van verlof en overige onttrekkingen 45

7.3 Ontvluchtingen, niet terug van verlof en overige onttrekkingen per 100 bezette plaatsen 46

7.4 Aanhoudingen 47

7.5 Suïcides 48

8 Recidive 2002-2012 49

8.1 Algemene recidive versus detentierecidive 49

8.2 Algemene recidive en ambitie kabinet 49

8.3 Detentierecidive 51

8.4 Profielschets detentierecidivist 52

Bijlage 1 Plaatsingsmogelijkheden gedetineerden 55

Bijlage 2 Recidivetabellen en -grafieken 57

Bijlage 3 Begrippenlijst 67

1 Inleiding

1.1 Doel van deze publicatie

Het doel van deze publicatie is in de eerste plaats om het management en beleidsmedewerkers van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en het ministerie van Veiligheid en Justitie cijfermatig te informeren over de belangrijkste ontwikkelingen in het gevangeniswezen in de periode 2008-2012. Tevens dient deze publicatie als naslagwerk voor andere direct betrokkenen en geïnteresseerden.

1.2 Opdracht gevangeniswezen

Het gevangeniswezen is, met uitzondering van de TBS-maatregel en de vreemdelingenbewaring, verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen opgelegd aan meerderjarigen. De meeste gedetineerden ondergaan hun straf of maatregel volledig in een penitentiaire inrichting (PI). Het gevangeniswezen is echter ook verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen in extramurale detentievormen zoals de Penitentiaire Programma's en Elektronische Detentie. Voor gedetineerden met ernstige psychiatrische stoornissen of psychische problemen beschikt DJI over vijf Penitentiaire Psychiatrische Centra en maakt zij tevens gebruik van ingekochte plaatsen bij de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ). Bijlage 1 geeft een overzicht van de plaatsingsmogelijkheden van het gevangeniswezen en de daarbij behorende categorieën gedetineerden.

1.3 Leeswijzer

In de hierna volgende hoofdstukken komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de juridische grondslag waarop gedetineerden in-, door- en uitstromen.
- Hoofdstuk 3 brengt de ontwikkeling van de capaciteit van 2008 tot en met 2012 in beeld.
- Hoofdstuk 4 zoomt in op de instroom van gedetineerden en een aantal achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, insluitingscategorie en geboorteland. Tevens zijn in dit hoofdstuk de aantallen gedetineerden vermeld die een penitentiair programma volgen.
- In hoofdstuk 5 komen dezelfde kenmerken terug. Nu hebben ze betrekking op de gedetineerdenpopulatie op 30 september van ieder jaar. Aanvullend is het delicttype, de celbestemming en de verblijfsduur van de zittende populatie in beeld gebracht. Tevens is in dit hoofdstuk de detentieratio in Nederland per 100.000 inwoners vergeleken met die in andere Europese landen.
- Hoofdstuk 6 levert gegevens over de uitgestroomde gedetineerden en de duur van hun detentie.
- Hoofdstuk 7 biedt inzicht in incidenten: het aantal ontvluchtingen, onttrekkingen aan detentie, aanhoudingen na ongeoorloofde afwezigheid en suïcides.
- Het laatste hoofdstuk beschrijft de algemene recidive en de detentierecidive van ex-gedetineerden.

De publicatie bevat drie bijlagen:

- Bijlage 1 geeft een overzicht van de plaatsingsmogelijkheden in het gevangeniswezen.
- Bijlage 2 bevat de tabellen en grafieken met gegevens over de detentierecidive van ex-gedetineerden.
- Bijlage 3 geeft een lijst met definities van de gebruikte begrippen in deze publicatie.

2 Instroom, titelwijzigingen en uitstroom

Dit hoofdstuk schetst een beeld van de verschillende stromen in het gevangeniswezen. Deze informatie vergemakkelijkt het lezen en de interpretatie van de gegevens in de volgende hoofdstukken.

Het onderstaande schema illustreert de omvang van de hoofdstromen in het gevangeniswezen in het meest recente jaar 2012. De twee verticale pijlen in het bovenste deel van het schema hebben betrekking op de instroom, de horizontale pijlen in het middelste blok geven de titelwijzigingen tijdens de detentie aan en de drie verticale pijlen in het onderste blok verbeelden de verschillende uitstroomcategorieën in 2012. De aantallen sluiten niet precies op elkaar aan, omdat ingestroomde gedetineerden na 2012 kunnen uitstromen en uitgestroomde personen al vóór 2012 kunnen zijn ingestroomd. De aantallen bij de horizontale pijlen in dit schema zijn op honderdtallen afgerond¹.

¹ De aantallen bij de horizontale pijlen zijn ontleend aan de databestanden met gegevens over de titelwijzigingen van gedetineerden (van voorlopige hechtenis naar onherroepelijk veroordeeld, eventueel na een hoger beroep, en vice versa). Deze bestanden leveren wat minder betrouwbare data op dan de in- en uitstroombestanden. Daarom zijn de cijfers afgerond op honderdtallen en kunnen ze enigszins afwijken van de werkelijke aantallen.

2.1 Totale instroom

- In 2012 zijn 38.666 gedetineerden ingesloten in een penitentiaire inrichting.
- Een aantal van hen is meer dan één keer ingesloten in 2012. Het aantal unieke personen bedraagt 32.150.

2.2 Voorlopig gehechten

- In 2012 zijn 16.991 personen ingesloten in een penitentiaire inrichting na een bevel tot voorlopige hechtenis.
- Er stromen 9.388 personen uit omdat hun voorlopige hechtenis is geschorst voor onbepaalde tijd of is beëindigd vóór de terechtzitting, of omdat direct na de uitspraak van de rechter een bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling door het Openbaar Ministerie (OM) naar de inrichting is verzonden. De uitspraak van de rechter is vaak niet bij de inrichting bekend. In dit soort zaken legt de rechter echter veelal een vrijheidsstraf korter of gelijk aan het voorarrest op (= inverzekeringstelling + voorlopige hechtenis) of een andere sanctie dan een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel. Vrijspraak leidt ook tot een bevel tot onmiddellijke invrijheidstelling. DJI verleent de gedetineerde in deze gevallen alleen ontslag als er geen openstaande vrijheidsstraffen of vrijheidsbenemende maatregelen van eerdere zaken op de plank liggen.
- Indien de voorlopige hechtenis is geschorst of beëindigd en de gedetineerde in vrijheid is gesteld, kan de persoon in een later stadium door de rechter worden veroordeeld tot een straf langer dan de duur van de voorlopige hechtenis. In dat geval wordt hij later voor dezelfde zaak nogmaals ingesloten, maar nu als zelfmelder of arrestant, om het restant van de opgelegde straf uit te zitten (zie paragraaf 2.3).
- Als de rechter een vrijheidsstraf oplegt in een zaak waarvoor de gedetineerde nog in voorlopige hechtenis zit en de opgelegde straf is langer dan het voorarrest, dan wordt het strafrestant direct ten uitvoer gelegd. Als de officier van justitie en de gedetineerde vervolgens niet in hoger beroep gaan, wordt de straf twee weken na de uitspraak onherroepelijk. Het komt ook regelmatig voor dat de straf niet langer is dan het voorarrest, maar dat de gedetineerde toch langer moet blijven voor de tenuitvoerlegging van andere vonnissen. In totaal hebben circa 6.500 personen tijdens hun detentie een titelwijziging ondergaan van voorlopig gehechte naar onherroepelijk veroordeelde voor dezelfde of een andere zaak.
- In circa 2.000 gevallen volgt hoger beroep na het vonnis in eerste aanleg (eventueel gevolgd door cassatie) en is de voorlopige hechtenis verlengd.
- Vervolgens treden dezelfde mechanismen in werking als in de eerste fase van de voorlopige hechtenis. Dit betekent dus schorsing of beëindiging nog voordat het gerechtshof arrest heeft gewezen of een onmiddellijke invrijheidsstelling, als het gerechtshof een straf oplegt gelijk aan of korter dan de tijd dat de persoon tot dat moment in voorarrest heeft gezeten, een andere dan een vrijheidsstraf oplegt of vrijspreekt. Een extra ontslagvariant in de fase van hoger beroep is de onmiddellijke invrijheidstelling, zodra de duur van het voorarrest gelijk is geworden aan de duur van de opgelegde straf in eerste aanleg. Dit vindt dan dus plaats nog voordat de zaak op een zitting van een gerechtshof is behandeld. Al deze ontslagvarianten komen in 2012 in totaal 673 maal voor.
- Uiteindelijk zijn in 2012 circa 1.100 gedetineerden door het gerechtshof (eventueel na cassatie) veroordeeld tot een onherroepelijke straf, die langer is dan het tot dan toe uitgezeten aantal dagen in voorarrest.

2.3 Onherroepelijk veroordeelden

Personen die niet (meer) in voorlopige hechtenis verblijven maar in de vrije maatschappij een uitspraak in hun strafzaak afwachten, kunnen na een veroordeling tot een gevangenisstraf of hechtenis of vanwege een vervangende hechtenis of gijzeling, (opnieuw) worden ingesloten. Er is een aantal groepen te onderscheiden:

- Zelfmelders Beperkt Beveiligde Inrichting (BBI). Een groep van 1.110 personen die zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf of principale hechtenis heeft in 2012 gehoor gegeven aan een oproep om zich te melden bij de poort van een BBI (zelfmeldprocedure). Deze gedetineerden mogen in de regel één keer in de vier weken met weekendverlof.
- Arrestanten. De overgrote meerderheid van de veroordeelden met een lopend vonnis moet door de politie worden gearresteerd. In 2012 gebeurde dat 20.565 maal. De volgende groepen arrestanten zijn te onderscheiden:
 - Personen die een vervangende hechtenis moeten uitzitten of die gegijzeld worden. Zij komen per definitie niet in aanmerking voor de zelfmeldprocedure. Gedacht moet worden aan vervangende hechtenis vanwege niet of niet-volledig uitgevoerde taakstraffen of niet betaalde boetes in strafzaken (subsidiare hechtenis), administratief opgelegde en niet betaalde boetes voor verkeersovertredingen (gijzeling Wet Mulder), vervangende hechtenis wegens het niet betalen van een schadevergoeding (Wet Terwee) en lijfswang omdat niet wordt meegewerkt aan de uitvoering van een opgelegde maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel ('Pluk-ze'-wetgeving). Regelmatig gaat het om een veelvoud aan financiële sancties per persoon. Deze categorie is de meest omvangrijke binnen de groep arrestanten
 - Personen die zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf of hechtenis, maar niet in aanmerking komen voor de zelfmeldprocedure, omdat ze geen geschikt (verlof)adres hebben of vanwege andere contra-indicaties².
 - Personen die wel in aanmerking komen, maar die niet zijn ingegaan op het voorstel tot detentie in een BBI.
 - Personen die zijn aangehouden na zich aan een eerdere detentie te hebben onttrokken.

Naast de bovengenoemde categorieën arrestanten zijn er nog twee groepen gedetineerden die ingesloten worden. Zij zijn in deze publicatie meegeteld bij de arrestanten:

- Personen die zijn aangehouden om te worden overgeleverd (aan een EU-land) of uitgeleverd (aan een land buiten de EU). Dit gebeurt op verdenking van of veroordeling voor een gepleegd misdrijf in het buitenland.
- Gedetineerden die in het buitenland zijn veroordeeld en zijn overgedragen aan Nederland in het kader van de Wet Overdracht Tenuitvoerlegging Strafvonnissen (WOTS).

De meeste veroordeelden verlaten na de executie van hun straf of maatregel regulier het gevangeniswezen. Sommige gedetineerden onttrekken zich echter voortijdig aan de detentie, worden na hun detentie het land uitgezet of vanwege een TBS-maatregel overgeplaatst naar een Forensisch Psychiatrisch Centrum. Er is ook een groep van circa 100 gedetineerden die tijdens het uitzitten van hun straf

² Zie bijlage 1 van de OM-aanwijzing executie (2013A003): http://www.om.nl/organisatie/beleidsregels/overzicht/executie_afdoening/@154792/aanwijzing_executie_0/

verdacht wordt van een ander misdrijf. Zij worden daarvoor (opnieuw) in voorlopige hechtenis genomen. Deze groep is verantwoordelijk voor een 'omgekeerde titelstroom' van onherroepelijk veroordeeld naar voorlopig gehecht (zie schema). Na de afhandeling van de nieuwe zaak wordt het openstaande strafrestant van de oude zaak alsnog geëxecuteerd.

3 Capaciteit 2008-2012

Dit hoofdstuk beschrijft de capaciteitsmaatregelen die door het gevangeniswezen zijn genomen om het aanbod zoveel mogelijk af te stemmen op de vraag³. Gegevens over de ontwikkeling en de kenmerken van de gedetineerdenpopulatie zijn terug te vinden in hoofdstuk 5.

3.1 Meerjarenprognoses capaciteitsbehoefte

Om zicht te krijgen op de verwachte behoefte aan capaciteit op middellange termijn wordt elk jaar het PrognoseModel Justitiële ketens gehanteerd. Het model voorspelde na 2005 ten onrechte geen dalende behoefte voor het gevangeniswezen. De meerjarenprognoses zijn een aantal jaren achtereen neerwaarts bijgesteld. DJI kan echter vanwege langlopende contracten met de Rijksgebouwendienst voor de huur van de inrichtingen en arbeidsrechtelijke verplichtingen jegens het personeel, de capaciteit niet met gelijke tred laten meebewegen met ontwikkelingen van de feitelijke bezetting. Dit had tot gevolg dat in 2008 de bezettingsgraad van de penitentiaire inrichtingen is gedaald tot gemiddeld 77%.

3.2 Afstoten van capaciteit en aanwijzen van reservecapaciteit

Als reactie op de sterk gedaalde bezetting in de periode 2005-2008 zijn in de afgelopen jaren een aantal capaciteitsmaatregelen genomen.

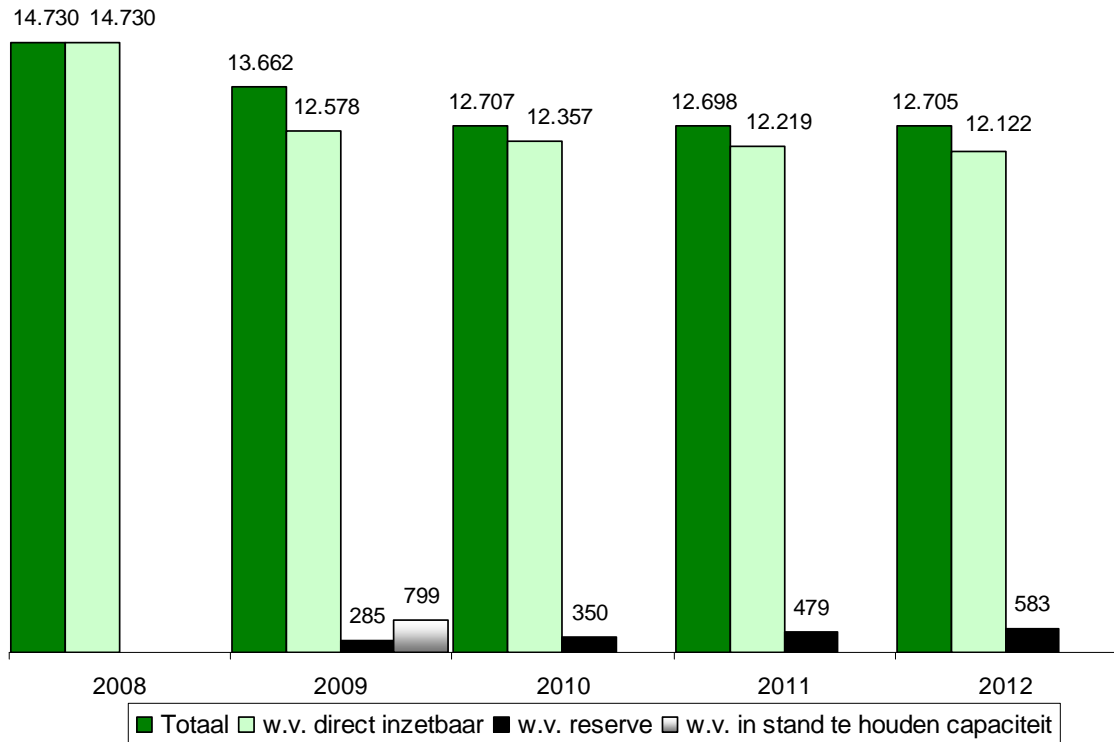
- In 2009 zijn ruim 1.000 plaatsen definitief afgestoten. Circa 800 plaatsen zijn in hetzelfde jaar onder de noemer 'in stand te houden capaciteit' buiten gebruik gesteld. Deze 'in stand te houden capaciteit' is zeer beperkt gefinancierd (onder andere voor de kosten van huurcontracten). In 2010 volgde definitieve afstoting.
- Een andere maatregel betreft het introduceren van reservecapaciteit. Deze capaciteit moet snel inzetbaar te maken zijn, om (tijdelijk) extra (seizoens)aanbod van in te sluiten justitiabelen op te vangen. De kostprijs van de reservecapaciteit is weliswaar hoger dan de kostprijs van de eerder genoemde 'in stand te houden' capaciteit, maar ligt wel beduidend lager dan de kostprijs van de direct inzetbare capaciteit. Met het aanwijzen van reservecapaciteit is in 2009 gestart met gemiddeld 285 plaatsen. In 2012 bedraagt de gemiddelde reservecapaciteit 583 plaatsen.

³ Voor een juiste interpretatie van de capaciteitscijfers is het volgende van belang:

- Plaatsen binnen de Directie Bijzondere Voorzieningen van DJI die op contractbasis aan de Directie Gevangeniswezen beschikbaar zijn gesteld voor de insluiting van strafrechtelijk gedetineerden, zijn meegeteld.
- VN-plaatsen, plaatsen voor het Internationaal Strafhof en arrestantenplaatsen op politiebureaus waarover de Directie Gevangeniswezen op contractbasis kan beschikken, zijn niet meegeteld.
- Plaatsen die door de Directie Forensische Zorg van DJI binnen de Geestelijke Gezondheidszorg worden ingekocht ten behoeve van gedetineerden met een bijzondere zorgbehoefte zijn ook niet meegeteld.
- Personen die een korte vrijheidsstraf volledig thuis uitzitten in de vorm van Elektronische Detentie (dat was tot halverwege 2010 mogelijk) en personen die in de laatste fase van hun straf een penitentiair programma volgen, leggen geen beslag op de intramurale DJI-capaciteit en blijven daarom buiten beschouwing.

Grafiek 3.1 illustreert de kwantitatieve gevolgen van de maatregelen.

Grafiek 3.1 Gemiddelde capaciteit gevangeniswezen 2008-2012

3.3 Capaciteit voor verschillende doelgroepen

Tabel 3.1 onderscheidt de capaciteit naar celbestemming.

Tabel 3.1 Capaciteit gevangeniswezen naar bestemming op 30 september, 2008-2012

Bestemming	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Huis van bewaring	8.559	59	6.947	51	5.788	46	4.982	40	4.994	39
Gesloten gevangenis (incl. Inr. Stels. Daders)	4.493	31	4.657	34	4.843	38	4.732	38	4.920	39
Gevangenis beperkt beveiligd	1.182	8	871	6	629	5	622	5	622	5
Gevangenis zeer beperkt beveiligd	321	2	337	2	323	3	315	3	315	2
Penitentiair Psychiatrisch Centrum (hvb/gev)	-		520	4	700	6	698	6	692	5
Extra Zorg Voorziening (hvb/gev)	-		-		-		496	4	543	4
Afd. Beheersproblematiese Gedet. (hvb/gev)	-		-		-		68	1	55	0
Reservecapaciteit	-		370	3	350	3	541	4	563	4
Totale capaciteit	14.555	100	13.702	100	12.633	100	12.454	100	12.704	100

De tabel toont aan dat het aantal ingezette plaatsen met de specifieke bestemming Huis van Bewaring zeer fors daalt, van 8.559 eind september 2008 tot 4.994 eind september 2012. Hiervoor zijn de volgende redenen aan te voeren:

- Als gevolg van een beleidswijziging van het Gevangeniswezen, worden personen die door de politie zijn aangehouden om één of meer openstaande vonnissen uit te zitten (arrestanten) en die voorheen werden ingesloten in een Huis van Bewaring (HvB), in de jaren na 2006 in toenemende mate geplaatst in een gevangenis. De openstaande vonnissen van arrestanten kunnen vrijheidsstraffen inhouden, maar ook vervangende straffen voor niet betaalde boetes.
- In 2009 zijn vijf Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC's) aangewezen voor gedetineerden die intensieve zorg behoeven. Deze gedetineerden verbleven in eerdere jaren in HvB's of gevangenissen, die beschikten over afdelingen met een bestemming voor een specifieke zorgcategorie. Omdat de PPC's een dubbele bestemming hebben (HvB en gevangenis), verblijven er dus zowel gedetineerden in voorlopige hechtenis als veroordeelde gedetineerden.
- In 2011 zijn Extra Zorg Voorzieningen (EZV's) gecreëerd in een groot aantal inrichtingen. Dit zijn betrekkelijk kleine afdelingen met een dubbele bestemming (HvB en gevangenis). Op de afdelingen verblijven gedetineerden die extra zorg of bescherming nodig hebben, die op een reguliere afdeling binnen de inrichting niet geboden kan worden. De doelgroep verbleef voorheen veelal op de zogenaamde Bijzondere Zorg Afdelingen (BZA's), die onderdeel uitmaakten van een HvB of een gevangenis. Deze interne BZA's waren in de databestanden van de eerdere jaren niet te onderscheiden van de reguliere afdelingen binnen de HvB's of gevangenissen, omdat ze geen formele bestemming hadden.
- In 2011 zijn afdelingen voor beheerproblematische gedetineerden ingericht. Die zijn bestemd voor mannen en vrouwen, die ongeschikt zijn voor een regime van algehele gemeenschap of een regime van beperkte gemeenschap. Meer in het bijzonder zijn ze bestemd voor gedetineerden met een extreme mate van beheerrisico. Ook deze afdelingen hebben een dubbele bestemming (HvB en gevangenis). De doelgroep van deze afdelingen zat voorheen op de Landelijke Afzonderingsafdeling (LAA), de Landelijke Afdeling Beheerproblematische gedetineerden (LABG) en de afdelingen voor Beperkt Gemeenschapsgeschikten (BGG). Deze afdelingen zijn in de tabel in de jaren t/m 2010 ondergebracht bij de HvB's of gevangenissen.
- In 2009 is gestart met het afstoten van overcapaciteit en de inrichting van reservecapaciteit.

3.4 Meerpersoonscellen

- Eind september 2012 bedraagt het aantal bedden in meerpersoonscellen ruim 2.200. Dit is 18% van de totale, direct inzetbare capaciteit.
- In geval van capaciteitsnood kunnen ongeveer 340 cellen snel getransformeerd worden tot meerpersoonscellen met een capaciteit van 680 plaatsen. Het extra potentieel van 340 bedden, maakt onderdeel uit van de reservecapaciteit die in 2012 in totaal 563 plaatsen bedraagt.

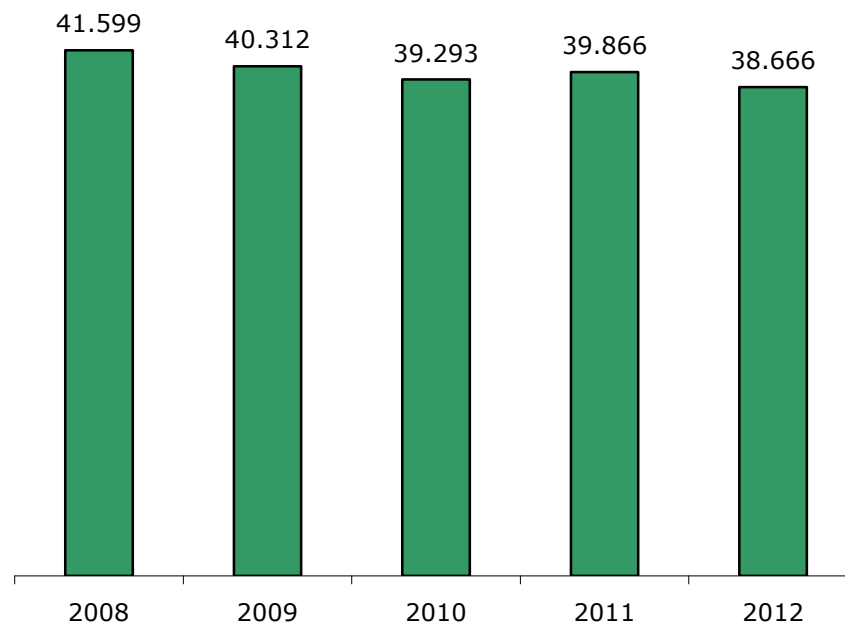
4 Instroom gedetineerden 2008-2012

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de jaarlijkse instroom van gedetineerden, die afkomstig zijn van het politiebureau of die gehoor hebben gegeven aan een oproep om zichzelf te melden voor de tenuitvoerlegging van een lopend vonnis. De instroom wordt onderscheiden naar geslacht, leeftijd, insluitingscategorie en geboorteland. Aan het eind van dit hoofdstuk zijn de aantallen gedetineerden vermeld, die in de laatste fase van hun detentie doorstromen naar een penitentiair programma.

4.1 Totale instroom

De jaarlijkse instroom van gedetineerden is gedaald van 41.599 in 2008 tot 38.666 in 2012. Over de gehele periode 2008-2012 betekent dit een reductie van 7%. Na een lichte stijging in 2011 is de instroom in 2012 weer gedaald tot onder het niveau van 2010.

Grafiek 4.1 Instroom vanuit de vrije maatschappij of het politiebureau 2008-2012

4.2 Instroom naar geslacht

Het aantal ingestroomde vrouwen is in de totale periode 2008-2012 relatief gezien sterker gedaald (-16%) dan het aantal ingestroomde mannen in dezelfde periode (-6%). Het aandeel van de vrouwen in de totale instroom is daardoor licht gedaald van 8,4% tot 7,6%.

Tabel 4.1 Instroom naar geslacht 2008-2012

Categorie	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Man	38.112	91,6	37.068	92,0	36.153	92,0	36.674	92,0	35.732	92,4
Vrouw	3.487	8,4	3.244	8,0	3.140	8,0	3.192	8,0	2.934	7,6
Totaal	41.599	100	40.312	100	39.293	100	39.866	100	38.666	100

4.3 Instroom naar leeftijd

Het aantal gedetineerden in de categorie 30-39 jaar is sterk gedaald van 12.330 in 2008 tot 10.419 in 2012, ofwel een vermindering met 15%. Dit is gedeeltelijk het gevolg van een verschuiving in de leeftijdsopbouw van de totale bevolking. In de periode 2008-2012 daalt de groep van 30-39 jaar in de Nederlandse samenleving namelijk met 10%, terwijl alle andere leeftijdscategorieën boven de 18 jaar in omvang gelijk blijven of toenemen. De vergrijzing van de Nederlandse samenleving komt tot uitdrukking in een stijging van het aantal 60-plussers. De gemiddelde leeftijd bij instroom is door de jaren heen onveranderd 34 jaar gebleven.

Tabel 4.2 Instroom naar leeftijd 2008-2012

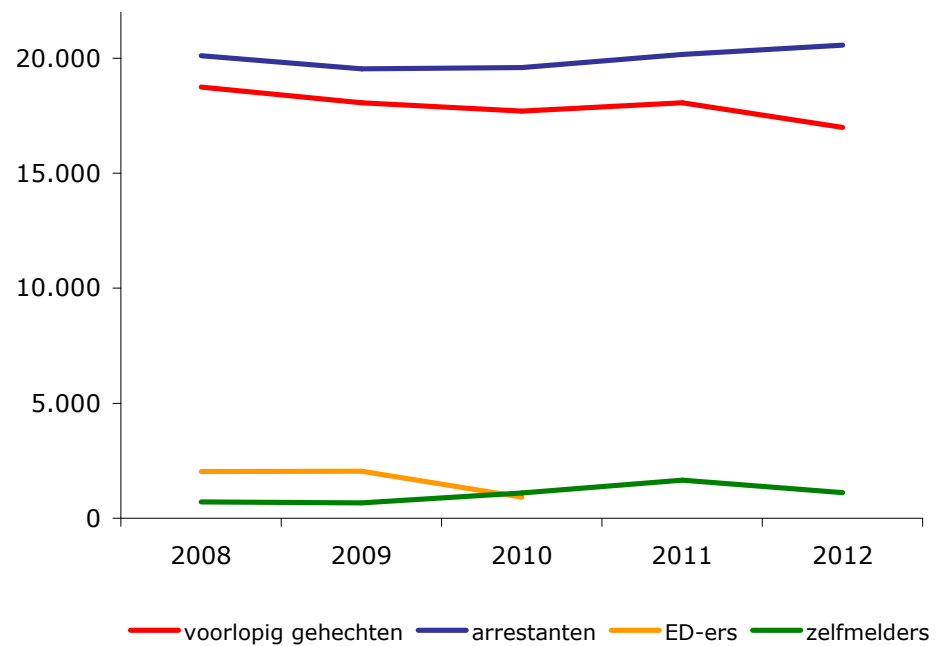
Categorie	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
19 en jonger	2.201	5,3	2.287	5,7	2.288	5,8	2.216	5,6	2.018	5,2
20-29 jaar	14.108	33,9	14.142	35,1	13.765	35,0	13.920	34,9	13.706	35,4
30-39 jaar	12.330	29,6	11.466	28,4	11.061	28,2	10.954	27,5	10.419	26,9
40-49 jaar	9.026	21,7	8.580	21,3	8.172	20,8	8.566	21,5	8.266	21,4
50-59 jaar	3.197	7,7	3.106	7,7	3.216	8,2	3.378	8,5	3.381	8,7
60 en ouder	726	1,7	727	1,8	784	2,0	825	2,1	868	2,2
onbekend	11	0,0	4	0,0	7	0,0	7	0,0	8	0,0
Totaal	41.599	100	40.312	100	39.293	100	39.866	100	38.666	100

4.4 Instroom naar categorie

Tabel 4.3 Instroom naar categorie 2008-2012

Categorie	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Voorlopig gehechte	18.742	45	18.068	45	17.694	45	18.056	45	16.991	44
Arrestant	20.114	48	19.532	48	19.588	50	20.160	51	20.565	53
Zelfmelder BBI	712	2	673	2	1.093	3	1.650	4	1.110	3
Zelfmelder ED	2.031	5	2.039	5	918	2	0	0	0	0
Totaal	41.599	100	40.312	100	39.293	100	39.866	100	38.666	100

Grafiek 4.2 Instroom naar categorie 2008-2012

De instroom van voorlopig gehechten vertoont min of meer hetzelfde beeld als dat van de totale instroom: een daling tot 2010, een stijging in 2011, gevolgd door een daling in 2012. Het aantal arrestanten dat instroomt, is sinds 2010 gestegen. Vanaf 2011 bestaat iets meer dan de helft van de instromers uit arrestanten.

Tabel 4.4 Instroom van arrestanten naar verblijfstitel 2008-2012

Titel	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Vrijheidsstraf/maatregel:	5.857	29	5.613	29	5.964	30	6.343	31	6.403	31
Gevangenisstraf	4.440	22	4.169	21	4.404	22	4.578	23	5.076	25
ISD-maatregel	113	1	125	1	141	1	146	1	148	1
Hechtenis (principale hechtenis)	1.304	6	1.319	7	1.419	7	1.619	8	1.179	6
Vervangende sanctie/maatregel:	13.484	67	13.035	67	12.781	65	13.046	65	13.358	65
Vervangende hechtenis taakstraf	5.071	25	4.999	26	4.844	25	4.440	22	3.981	19
Detentie a.g.v. niet voldoen financiële sanctie:	8.413	42	8.036	41	7.937	41	8.606	43	9.377	46
- Vervangende hechtenis geldboete	6.113	30	5.123	26	5.284	27	5.547	28	5.655	27
- Gijzeling wet Mulder	1.333	7	2.089	11	1.848	9	2.260	11	2.767	13
- Vervangende hechtenis wet Terwee	914	5	767	4	701	4	710	4	885	4
- Lijfswang ontnemingsmaatregel ('plukze')	53	0	57	0	104	1	89	0	70	0
Overig:	773	4	884	5	843	4	771	4	804	4
TBS passant	14	0	21	0	35	0	20	0	25	0
Bewaring uitlevering	325	2	454	2	478	2	462	2	457	2
Bewaring, gevangenhouding ihkv WOTS	98	0	88	0	85	0	56	0	43	0
Overig	135	1	174	1	182	1	141	1	193	1
Onbekend	201	1	147	1	63	0	92	0	86	0
Totaal	20.114	100	19.532	100	19.588	100	20.160	100	20.565	100

Door de jaren heen is rond 30% van de arrestanten ingesloten vanwege een (principale) vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel. Circa twee derde van de arrestanten heeft een vervangende vrijheidsbenemende sanctie vanwege:

- het niet meewerken aan de uitvoering van een taakstraf
- het niet betalen van geldboetes in misdrijfzaken
- het niet betalen van boetes voor verkeersovertredingen (gijzeling wet Mulder)
- het niet betalen van schadevergoedingen aan slachtoffers (wet Terwee)
- het niet betalen van een geldboete vanwege wederrechtelijk verkregen voordeel ('plukze-wetgeving').

Zoals in hoofdstuk 2 is vermeld, worden veel arrestanten ingesloten voor meerdere vonnissen. Dat kunnen meerdere (principale) vrijheidsstraffen zijn, maar ook meerdere vervangende sancties. Combinaties komen ook veelvuldig voor. In die gevallen wordt eerst de principale straf(fen) ten uitvoer gelegd en daarna de vervangende straf(fen).

Tabel 4.5 Instroom van zelfmelders naar verblijfstitel 2008-2012

Titel	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Gevangenisstraf	585	82	546	81	794	73	1.108	67	824	74
Hechtenisstraf*	121	17	112	17	286	26	529	32	285	26
Overig	2	0	13	2	12	1	9	1	0	0
Onbekend	5	1	2	0	1	0	4	0	1	0
Totaal	713	100	673	100	1.093	100	1.650	100	1.110	100

*principale hechtenis

Na een aanvankelijke daling van het aantal zelfmelders tot 673 in 2009, stijgt dit aantal in 2010 en 2011. De daling werd veroorzaakt door een vermindering van het aantal opgelegde vrijheidstraffen, maar ook door de aanscherpingen van de regels met betrekking tot het zelfmeldbeleid, zoals het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) dat uitvoert in opdracht van het OM (zie voetnoot op blz. 13). De stijgingen in 2010 en 2011 houden onder meer verband met de stopzetting van Elektronische Detentie (ED) halverwege 2010. Het deel van de zelfmelders dat voorheen kon opteren voor deze detentievorm, heeft nu alleen nog maar de mogelijkheid zich te melden voor insluiting in een beperkt beveiligde inrichting. Een tweede reden voor de stijging is de tijdelijke vergroting van de capaciteit in de beperkt beveiligde inrichtingen (BBI's) in 2011 om achterstanden weg te werken. In de tweede helft van 2012 is, vooruitlopend op de gedeeltelijke afstoting van de BBI-capaciteit, geleidelijk capaciteit buiten gebruik gesteld en zijn tijdelijk minder zelfmelders opgeroepen. In 2013 worden maatregelen genomen om de opnamecapaciteit voor zelfmelders te vergroten.

4.5 Instroom naar geboorteland

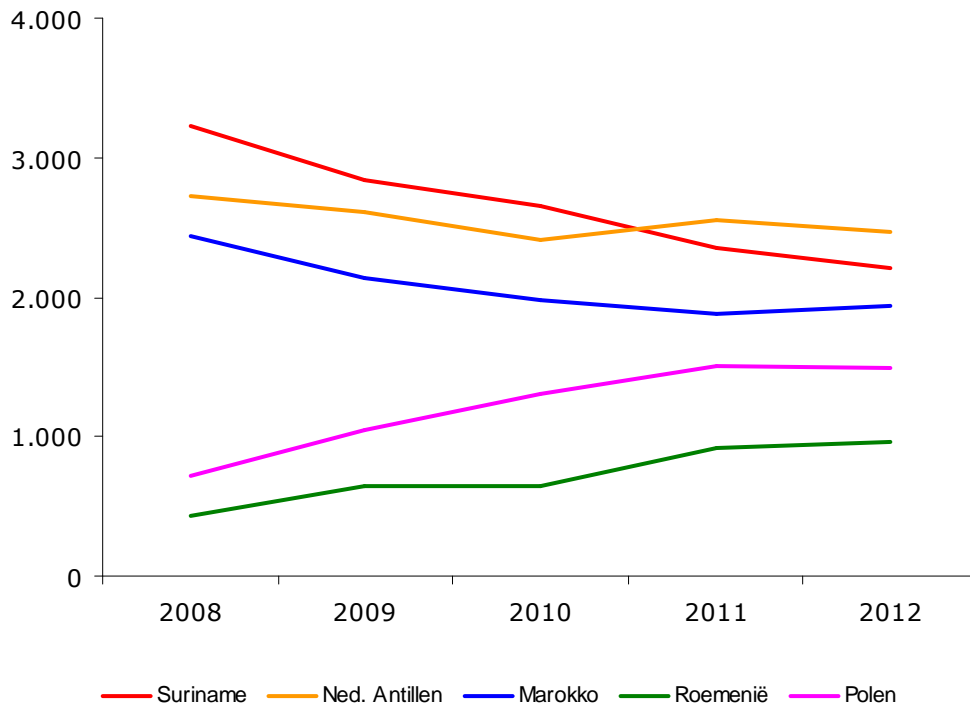
Iets meer dan de helft van de instroom bestaat uit gedetineerden die zijn geboren in Nederland. Hun aantal ligt de afgelopen vijf jaar rond de 55%.

Tabel 4.6 Instroom naar geboorteland top 10 2008, 2010 en 2012

Land	2008		Land	2010		Land	2012	
	Aantal	%		Aantal	%		Aantal	%
Nederland	22.849	54,9	Nederland	21.852	55,6	Nederland	21.381	55,3
Suriname	3.231	7,8	Suriname	2.650	6,7	Ned Antillen	2.459	6,4
Ned Antillen	2.723	6,5	Ned Antillen	2.406	6,1	Suriname	2.209	5,7
Marokko	2.434	5,9	Marokko	1.972	5,0	Marokko	1.933	5,0
Turkije	1.047	2,5	Polen	1.301	3,3	Polen	1.493	3,9
Polen	715	1,7	Turkije	917	2,3	Roemenië	966	2,5
Somalië	566	1,4	Roemenië	649	1,7	Turkije	852	2,2
Roemenië	423	1,0	Somalië	589	1,5	Somalië	553	1,4
Joegoslavië	407	1,0	Joegoslavië	400	1,0	Joegoslavië	384	1,0
Nigeria	362	0,9	Litouwen	374	1,0	Litouwen	368	1,0
Totaal top 10	34.757	83,6	Totaal top 10	33.110	84,3	Totaal top 10	32.598	84,3
Overig	6.416	15,4	Overig	5.799	14,8	Overig	5.817	15,0
Onbekend	426	1,0	Onbekend	384	1,0	Onbekend	251	0,6
Totaal	41.599	100,0	Totaal	39.293	100,0	Totaal	38.666	100

Uit tabel 4.6 blijkt dat, in lijn met de totale afname van de instroom, ook per geboorteland in de regel een afname is te zien van het aantal ingestroomde gedetineerden. De instroom van mensen geboren in Polen en Roemenië laat echter meer dan een verdubbeling zien. Een samenhang met de grote toename van deze groep Oost-Europeanen in Nederland sinds het lidmaatschap van de Europese Unie van Polen (per 1 mei 2004) en Roemenië (per 1 januari 2007), ligt voor de hand.

Grafiek 4.3 Instroom naar geboorteland top 5* exclusief Nederland 2008-2012

* Top 5 van het laatste meetjaar, 2012.

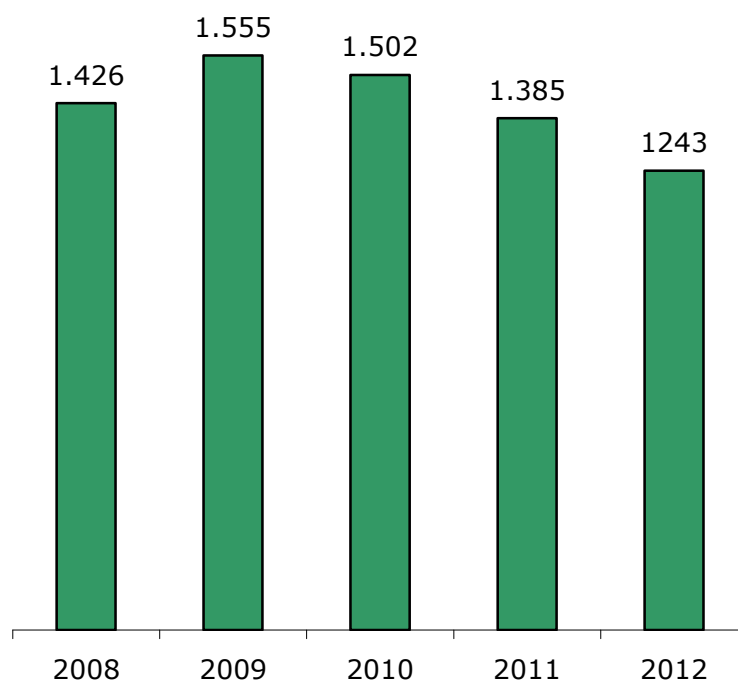
In 2012 bestaat de top 5 van meest voorkomende geboortelanden van gedetineerden (buiten Nederland) uit de Nederlandse Antillen, Suriname, Marokko, Polen en Roemenië. Roemenië heeft daarmee de plaats van Turkije ingenomen, dat tot en met 2011 in de top 5 vertegenwoordigd was. Hoewel het aantal Polen dat instroomt in 2012 (1.493) ruim twee keer zo hoog is als in 2008 (715), is hun aantal in 2012 gestabiliseerd ten opzichte van 2011 (1.504). Het aantal ingestroomde Marokkanen is na eerdere dalingen het laatste jaar (1.933) licht gestegen ten opzichte van 2011 (1.871).

Overigens wordt in de gegevensbestanden van het gevangeniswezen het geboorteland van de gedetineerde vastgelegd, maar niet dat van de ouders van de gedetineerde. De tweede generatie allochtonen die in Nederland is geboren, blijft dus buiten beeld.

4.6 Gestarte penitentiaire programma's

Tot slot van dit hoofdstuk volgt een grafiek met het aantal gestarte penitentiaire programma's (PP's). Deze extramurale programma's zijn niet bedoeld voor nieuw ingestroomde personen, maar voor gedetineerden in de laatste fase van hun straf.

Grafiek 4.4 Gestarte penitentiaire programma's 2008-2012

Na een stijging in 2009, neemt het aantal gestarte PP's jaarlijks af tot 1.243 in 2012. Het maximale aantal PP-kandidaten is niet exact met de beschikbare gegevens over alle jaren vast te stellen. Het is wel zeker dat er minder personen voldoen aan één van de absolute eisen voor PP: de duur van de opgelegde straf moet minimaal zes maanden bedragen. Het aantal mensen dat is uitgestroomd na een detentieduur van meer dan zes maanden, is in 2012 8% lager dan in 2008. De reductie van het aantal gestarte PP's is dus gedeeltelijk veroorzaakt door een verkleining van de potentiële doelgroep.

De duur van een PP bedraagt maximaal een zesde deel van de opgelegde straf en mag nooit langer zijn dan een jaar. In de afgelopen jaren is de gemiddelde duur vrij stabiel gebleken: ongeveer 115 dagen.

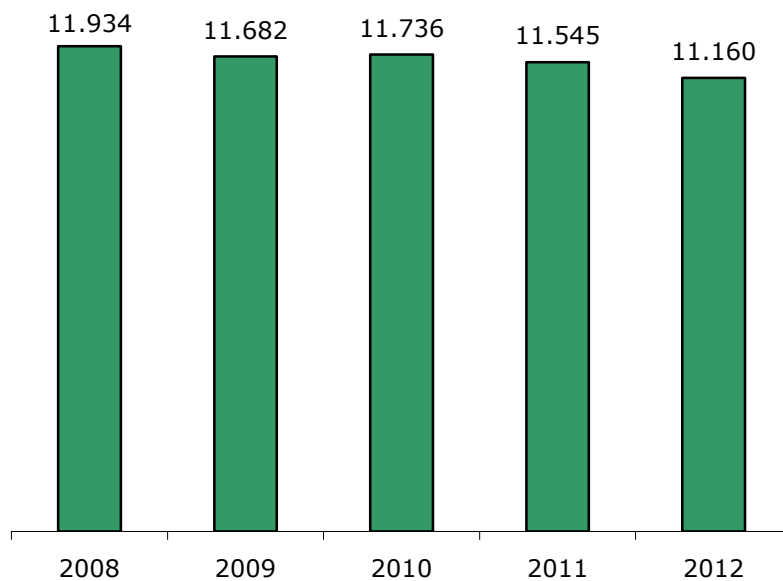
5 Populatie 2008-2012

In dit hoofdstuk komen dezelfde kenmerken terug als in het vorige hoofdstuk, maar nu hebben ze betrekking op de gedetineerdenpopulatie op 30 september van ieder jaar⁴. Op deze meetmomenten is aanvullend het delicttype, de celbestemming en de verblijfsduur van de zittende populatie in beeld gebracht. Aan het eind van dit hoofdstuk is de detentieratio in Nederland per 100.000 inwoners vergeleken met die van andere Europese landen.

5.1 Totale populatie

Grafiek 5.1 schetst de ontwikkeling van het totale aantal personen dat onder de administratieve verantwoordelijkheid valt van het gevangeniswezen.

Grafiek 5.1 Populatie 2008-2012

De hoogste administratieve bezetting in de afgelopen 25 jaar werd gemeten in 2005. Eind september van dat jaar bestond de populatie uit 15.206 personen. In de drie daaropvolgende jaren daalt de bezetting fors tot 11.934 eind september 2008. Daarna volgen jaren van stabilisering en beperkte afname. Met 11.160

⁴ Voor een juiste interpretatie van het begrip 'populatie', is het volgende van belang:

- Personen die onder de administratieve verantwoordelijkheid vallen van de Directie Gevangeniswezen, maar vanwege een bijzondere zorgbehoefte zijn overgeplaatst naar plaatsen die door de Directie Forensische Zorg van DJI zijn ingekocht binnen de Geestelijke Gezondheidszorg, zijn ook meegeteld.
- Personen die een korte vrijheidsstraf volledig thuis uitzitten in de vorm van Elektronische Detentie (mogelijk tot 2010) en personen die in de laatste fase van hun straf een penitentiaal programma volgen en niet meer in een inrichting verblijven, ressorteren nog wel onder de (administratieve) verantwoordelijkheid van een inrichting en zijn om die reden eveneens meegeteld.
- De gegevens hebben betrekking op de situatie op 30 september. Het WODC en het CBS hanteren deze peildatum ook.

gedetineerden in 2012 komt de populatie 6% lager uit dan in 2008. De daling t.o.v. 2005 bedraagt 27%.

5.2 Populatie naar geslacht

Het aantal mannelijke gedetineerden is van 2008 t/m 2010 niet sterk gewijzigd. In de jaren 2011 en 2012 is wel een daling te zien. Bij de vrouwen is het beeld anders. Hun aantal daalt jaarlijks en komt in 2012 met 598 ruim 200 lager uit dan in 2008. Een vermindering met 27%.

Tabel 5.1 Populatie naar geslacht 2007-2011

Titel	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Man	11.117	93,2	10.914	93,4	11.002	93,7	10.882	94,3	10.562	94,6
Vrouw	817	6,8	768	6,6	734	6,3	663	5,7	598	5,4
Totaal	11.934	100	11.682	100	11.736	100	11.545	100	11.160	100

Een vrouwelijke gedetineerde houdt gemiddeld genomen een cel korter bezet dan een mannelijke gedetineerde. Dit blijkt uit de gegevens in het volgende hoofdstuk over de detentieduur. In procenten uitgedrukt blijft het aandeel van de vrouwen in de bezetting (5,4% in 2012) daarom achter bij hun aandeel in de instroom (7,6% in 2012; zie hoofdstuk 4).

5.3 Populatie naar leeftijd

Bezien over de gehele periode 2008-2012 daalt het aantal dertigers het sterkst. Dit is gedeeltelijk een gevolg van een verschuiving in de leeftijdsopbouw van de totale Nederlandse bevolking. Tegenover de daling van alle gedetineerden onder de 50 jaar, staat een lichte toename van gedetineerden van 50 jaar en ouder. Hun aantal stijgt van 1.110 in 2008 tot 1.225 in 2011, maar is - enigszins tegen de verwachting in - in 2012 niet verder gestegen.

Tabel 5.2 Populatie naar leeftijd 2008-2012

Categorie	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
19 en jonger	450	4	486	4	479	4	451	4	412	4
20-29 jaar	4.068	34	4.184	36	4.174	36	4.088	35	3.992	36
30-39 jaar	3.701	31	3.476	30	3.318	28	3.234	28	3.128	28
40-49 jaar	2.603	22	2.452	21	2.563	22	2.536	22	2.428	22
50-59 jaar	885	7	846	7	931	8	954	8	935	8
60 en ouder	225	2	235	2	259	2	271	2	258	2
onbekend	2	0	3	0	12	0	11	0	7	0
Totaal	11.934	100	11.682	100	11.736	100	11.545	100	11.160	100

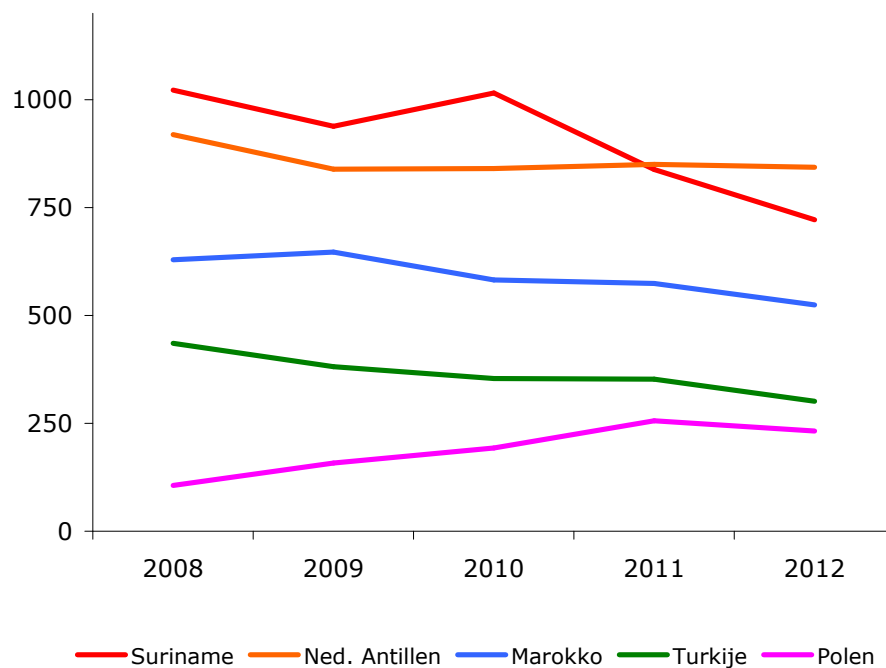
5.4 Populatie naar geboorteland

Iets meer dan de helft van de gedetineerden is in Nederland geboren. Ruim 20% is geboren in Suriname, de Nederlandse Antillen, Marokko of Turkije.

Tabel 5.3 Populatie naar geboorteland 2008, 2010 en 2012

Land	2008		2010		2012			
	Aantal	% Land	Aantal	% Land	Aantal	%		
Nederland	6.271	52,5	Nederland	6.262	54,2	Nederland	6.218	55,7
Suriname	1.022	8,6	Suriname	1.015	8,8	Ned Antillen	843	7,6
Ned Antillen	919	7,7	Ned Antillen	840	7,3	Suriname	722	6,5
Marokko	629	5,3	Marokko	582	5,0	Marokko	524	4,7
Turkije	435	3,6	Turkije	354	3,1	Turkije	301	2,7
Nigeria	186	1,6	Polen	193	1,7	Polen	232	2,1
Roemenië	149	1,2	Roemenië	180	1,6	Roemenië	180	1,6
Joegoslavië	127	1,1	Nigeria	143	1,2	Somalia	174	1,6
Polen	124	1,0	Somalia	139	1,2	Joegoslavië	130	1,2
Dominic. Rep.	121	1,0	Joegoslavië	124	1,1	Dominicaanse Rep.	95	0,9
Totaal top 10	9.983	83,7	Totaal top 10	9.832	85,2	Totaal top 10	9.419	84,6
Overig	1.870	15,7	Overig	1.819	15,8	Overig	1.686	15,1
Onbekend	81	0,7	Onbekend	85	0,7	Onbekend	55	0,5
Totaal	11.934	100,0	Totaal	11.736	100,0	Totaal	11.160	100,0

Grafiek 5.2 Populatie naar geboorteland top 5* exclusief Nederland 2008-2012

* Top 5 van het laatste meetjaar, 2012.

Uit grafiek 5.2 blijkt dat het aantal Polen binnen de populatie tot 2011 toeneemt, maar in 2012 licht is gedaald. Deze tendens komt min of meer overeen met de ontwikkeling van het aantal ingestroomde Polen (grafiek 4.3). Het aantal Antillianen daalt in 2009 ten opzichte van 2008, maar stabiliseert in de jaren daarna. De andere top 5-landen (exclusief Nederland) laten een dalende trend zien tussen 2008 en 2012.

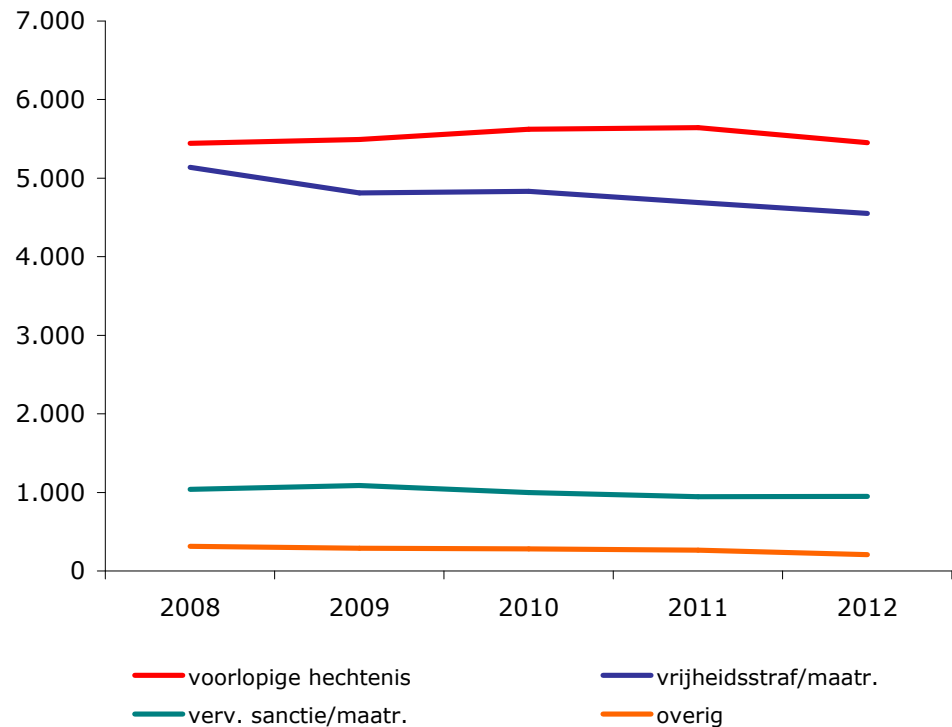
5.5 Populatie naar verblijfstitel

Tabel 5.4 en grafiek 5.3 brengen de ontwikkeling in beeld van de verblijfstitels van de gedetineerden.

Tabel 5.4 Populatie naar verblijfstitel 2008, 2010 en 2012

Titel	2008		2010		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Voorlopige hechtenis	5.443	46	5.623	48	5.453	49
Nog geen vonnis in 1e aanleg	3.818	32	3.762	32	3.619	32
Vonnis in 1e aanl. niet onherroep. (beroep nog mogelijk)	506	4	500	4	521	5
Vonnis in 1e aanl. niet onherroep. (beroep loopt)	1.119	9	1.361	12	1.313	12
Onherroepelijke vrijheidsstraf/maatregel:	5.138	43	4.832	41	4.551	41
Gevangenisstraf	4.397	37	4.206	36	3.969	36
ISD	588	5	492	4	478	4
Hechtenis (principale hechtenis)	153	1	134	1	104	1
Vervangende sanctie/maatregel:	1.038	9	998	9	948	8
Vervangende hechtenis taakstraf	548	5	435	4	333	3
Detentie a.g.v. niet voldoen fin. sanctie/mtr.:	490	4	563	5	615	6
- Vervangende hechtenis geldboete	185	2	183	2	178	2
- Gijzeling wet Mulder	68	1	185	2	223	2
- Vervangende hechtenis wet Terwee	206	2	147	1	171	2
- Lijfswang ontnemingsmaatregel (plukze)	31	0	48	0	43	0
Overig:	315	3	283	2	208	2
TBS passant	120	1	32	0	20	0
Strafr. maatr. plaatsing psych. zkh (passant)	28	0	31	0	20	0
Bewaring uitlevering	31	0	62	1	53	0
Bewaring/gevangenhouding ihkv WOTS	14	0	18	0	12	0
Overig	24	0	50	0	23	0
Onbekend	98	1	90	1	80	1
Totaal	11.934	100	11.736	100	11.160	100

Grafiek 5.3 Populatie naar verblijfstitel 2008-2012

- Ongeveer een derde deel van de gedetineerden in voorlopige hechtenis is al wel door de rechtbank veroordeeld in eerste aanleg, maar het vonnis is nog niet onherroepelijk, omdat de beroepstermijn nog niet is verstreken (521 zaken in 2012) of omdat er een hoger beroep loopt (1.313 zaken in 2012).
- Een opvallende ontwikkeling is de daling van het aantal gedetineerden dat onherroepelijk is veroordeeld tot een gevangenisstraf van 5.138 in 2008 tot 4.551 in 2012. Een daling van 11%.
- De executie van vervangende hechtenissen voor mislukte taakstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen om betalingen af te dwingen, heeft de afgelopen jaren beslag gelegd op circa 1.000 plaatsen.
- Het aantal TBS-passanten is sterk gedaald, omdat er de laatste jaren minder TBS-maatregelen zijn opgelegd en omdat de capaciteit van de Forensische Psychiatrische Centra (FPC) is vergroot. Hierdoor zijn TBS-gestelden sneller in een FPC te plaatsen.

5.6 Populatie naar celbestemming

Uit tabel 5.5 blijkt dat het aantal mensen dat verblijft in een HvB zeer sterk is gedaald. Dit heeft een drietal oorzaken:

1. Op 1 januari 2006 zijn de Penitentiaire Beginselenwet en de Penitentiaire Maatregel aangepast waardoor het mogelijk is om gedetineerden die in eerste aanleg zijn veroordeeld, nog voordat het vonnis onherroepelijk is, door te plaatsen van een HvB naar een gevangenis. Ook als er hoger beroep volgt na de uitspraak in eerste aanleg, is doorplaatsing mogelijk. In de eerste jaren werd dit nieuwe beleid nog niet in alle gevallen toegepast.
2. Het plaatsen van arrestanten in een gevangenis in plaats van een HvB.

3. In de tweede helft van 2009 zijn de bijzondere opvangafdelingen die onderdeel uitmaakten van een aantal HvB's en gevangnissen opgeheven en zijn de gedetineerden die psychiatrische zorg nodig hebben, geconcentreerd in vijf Penitentiaire Psychiatrische Centra. De PPC's hebben een dubbele bestemming (HvB en gevangenis). In 2011 zagen de Extra Zorgvoorzieningen en de afdelingen voor Beheerproblematische Gedetineerden formeel het licht. Beide typen regimes hebben ook een dubbele bestemming: HvB en gevangenis.

Tabel 5.5 Populatie naar bestemming 2008-2012

Titel	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Huis van bewaring	6.599	55	5.320	46	5.031	43	4.564	40	4.191	38
Gesloten gevangenis (incl. ISD)	3.450	29	4.205	36	4.514	39	4.370	38	4.316	39
Gevangenis beperkt beveiligd	763	6	650	6	553	5	470	4	452	4
Gevangenis zeer beperkt beveiligd	268	2	322	3	315	3	298	3	276	2
Extra Zorgafdeling	0	0	0	0	0	0	465	4	495	4
Penitentiair Psychiatrisch Centrum	0	0	295	3	536	5	586	5	626	6
Art. 15.5 en art. 43.3 buiten een PI ⁸	*	*	*	*	73	1	89	1	112	1
ISD buiten een PI	111	1	127	1	149	1	154	1	157	1
Extramuraal: Penitentiair Programma	431	4	458	4	438	4	388	3	406	4
Extramuraal: Elektronische Detentie	145	1	156	1	3	0	0	0	0	0
Overig/onbekend	167	1	149	1	124	1	161	1	129	1
Totaal	11.934	100	11.682	100	11.736	100	11.545	100	11.160	100

Uit de tabel is verder af te leiden dat in 2012 6% van de personen die onder de administratieve verantwoordelijkheid vallen van het gevangeniswezen, niet in een PI verblijft. Zij volgen extramuraal een penitentiair programma of ze zijn extern geplaatst in een instelling van de GGZ of een opvanghuis van één van de maatschappelijke organisaties DOOR, Exodus, Moria en Ontmoeting (DEMO). Deze externe plaatsingen betreffen onder andere ISD'ers, die in de laatste fase van hun maatregel in aanmerking komen voor een plaatsing buiten een PI (Penitentiaire Maatregel, art. 44d.3). Op grond van de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) kunnen ook andere gedetineerden in aanmerking komen voor overplaatsing naar een psychiatrisch ziekenhuis (Pbw, art. 15.5) of een instelling voor sociale verzorging en hulpverlening (Pbw, art. 43.3; dit betreft meestal een verslavingskliniek).

Elektronische Detentie (ED) is in de loop van 2010 komen te vervallen als executiemodaliteit. Het deel van de zelfmelders dat voorheen kon opteren voor deze detentievorm, heeft nu alleen nog maar de mogelijkheid zich te melden voor insluiting in een beperkt beveiligde inrichting. In 2013 wordt een voorstel voor een nieuwe wet ingediend die met ingang van 2014 de mogelijkheid moet bieden om ED opnieuw toe te passen. Niet alleen voor veroordeelden met korte straffen, maar ook voor veroordeelden met langere straffen, nadat ze minimaal de helft van de straf in een penitentiaire inrichting hebben ondergaan.

⁸ De wijze van registreren in het systeem TULP-verblijf maakt het voor de jaren 2008 en 2009 niet mogelijk om een opgave te doen van het aantal gedetineerden dat buiten de penitentiaire inrichtingen verblijft op grond van artikel 15.5 of artikel 43.3. Deze gedetineerden zijn in die jaren gerubriceerd onder de bestemming van de inrichting die administratief verantwoordelijk blijft. De vermelde aantallen van 2010 en 2011 vormen waarschijnlijk (lichte) onderschattingen.

Tabel 5.6 Populatie PPC's naar verblijfstitel 2010-2012*

Titel	2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Voorlopige hechtenis	277	52	323	55	347	55
Nog geen vonnis in 1e aanleg	188	35	227	39	251	40
Vonnis in 1e aanl. niet onherroep. (beroep nog mogelijk)	13	2	13	2	22	4
Vonnis in 1e aanl. niet onherroep. (beroep loopt)	76	14	83	14	74	12
Vrijheidsstraf/maatregel:	198	37	219	37	239	38
Gevangenisstraf	152	28	157	27	188	30
ISD	44	8	60	10	49	8
Hechtenis (principale hechtenis)	2	0	2	0	2	0
Vervangende sanctie/maatregel:	16	3	11	2	9	1
Vervangende hechtenis taakstraf	4	1	2	0	3	0
Detentie a.g.v. niet voldoen fin. sanctie/mtr.:	12	2	9	2	6	1
- Vervangende hechtenis geldboete	4	1	2	0	1	0
- Gijzeling wet Mulder	1	0	1	0	1	0
- Vervangende hechtenis wet Terwee	5	1	5	1	1	0
- Lijfswang ontnemingsmaatregel (plukze)	2	0	1	0	3	0
Overig:	45	8	33	6	31	5
TBS passant	23	4	15	3	7	1
Strafr. maatregel pltsing psych. zkh (passant)	18	3	12	2	18	3
Overig	2	0	5	1	5	1
Onbekend	2	0	1	0	1	0
Totaal *	536	100	586	100	626	100

* Excl. Vreemdelingenbewaring: 14 personen in 2010, 9 personen in 2011 en 11 personen in 2012.

Zoals uit tabel 5.6 blijkt, zijn de verblijfstitels van de gedetineerden binnen de PPC's zeer gevarieerd. Dit is een logisch gevolg van de dubbele bestemming van deze centra. De verhouding voorlopig gehechten/onherroepelijk veroordeelden wijkt niet veel af van die van de totale gedetineerdenpopulatie (zie tabel 5.4). Wel verblijven in de PPC's relatief meer veroordeelden tot een maatregel (ISD, TBS en de maatregel Plaatsing in Psychiatrische Ziekenhuis) en minder veroordeelden tot een vervangende sanctie / maatregel in vergelijking met de totale populatie veroordeelden.

5.7 Populatie naar gepleegde delicten

Het eerder geschetste beeld van de ontwikkeling van de populatie in de jaren 2008 t/m 2012 (beperkte daling) geldt niet voor alle afzonderlijke delictcategorieën.

Tabel 5.7 Populatie naar delict 2008-2012

	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%*	Aantal	%*	Aantal	%*	Aantal	%*	Aantal	%*
Wetboek van strafrecht										
- Vermogensmisdrijven zonder geweld	2.254	22	2.146	21	2.104	20	2.107	21	2.029	21
- Vermogensmisdrijven met geweld **	1.606	15	1.722	17	1.861	18	1.999	20	1.966	20
- Gewelddsmisdrijven (excl. seksuele misdr)	2.738	26	2.639	26	2.809	27	2.770	27	2.755	28
- Seksuele misdrijven	456	4	433	4	430	4	431	4	442	4
- Vernieling en openbare orde en gezag	494	5	454	4	441	4	394	4	416	4
- Overig Wetboek van Strafrecht	38	0	38	0	39	0	44	0	47	0
Opiumwet	2.368	23	2.249	22	2.107	20	1.855	18	1.666	17
Wegenverkeerswet ***	252	2	347	3	340	3	324	3	339	3
Wet wapens en munitie	101	1	109	1	117	1	89	1	92	1
Overige wetten	117	1	138	1	109	1	117	1	92	1
Totaal bekend	10.424	100	10.275	100	10.357	100	10.130	100	9.844	100
Onbekend a.g.v. specifieke verblijfstitel ****	1.151		1.007		935		927		883	
Onbekend	359		400		444		488		433	
Totaal	11.934		11.682		11.736		11.545		11.160	

* Berekening percentages zonder de categorieën 'Onbekend'

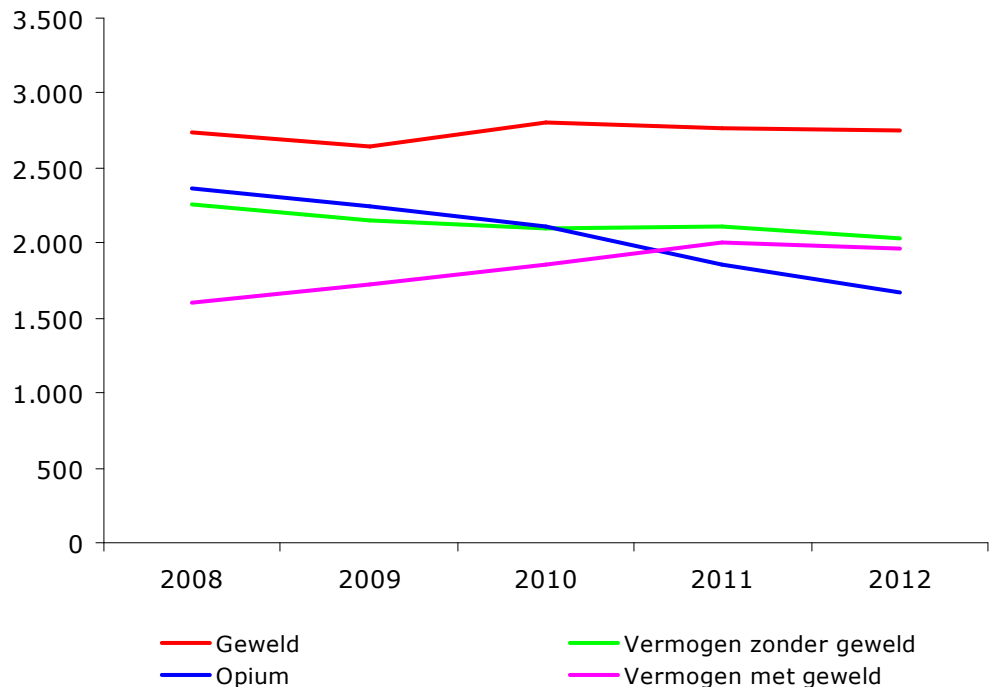
** Diefstal met geweld en afpersing

*** Inclusief Wet-Mulderzaken

**** Bij bepaalde verblijfstitels als de ISD-maatregel, subs. hechtenis en de Wet Terwee

In grafiek 5.4 zijn de vier grootste delictcategorieën weergegeven. Het aantal gedetineerden verdacht van of veroordeeld voor een vermogensmisdrijf met geweld is gestegen van 1.606 tot 1.966. Het aantal personen dat is gedetineerd voor een gewelddelict zonder vermogenscomponent blijft redelijk constant en schommelt rond de 2.750. Dalingen zien we bij de vermogensmisdrijven zonder geweld (van 2.254 tot 2.029) en vooral bij de Opiumwet. Het aantal gedetineerden dat vast zit voor overtreding van deze wet is met 30% gedaald van 2.368 in 2008 tot 1.666 in 2012.

Grafiek 5.4 Populatie naar delictsoort 2008-2012

5.8 Populatie naar verblijfsduur

Deze paragraaf beschrijft de tijd die de gedetineerden in een penitentiaire inrichting zitten en (nog) moeten zitten. De verblijfsduur is onderscheiden in:

- de tijd die de gedetineerden op het peilmoment 30 september al in de penitentiaire inrichting verblijven (paragraaf 5.8.1);
- de tijd die de gedetineerden nog moet zitten vanaf het peilmoment 30 september (paragraaf 5.8.2);
- de totale detentieduur, bestaande uit de al gezeten en de nog te moeten zitten detentiedagen (paragraaf 5.8.3).

5.8.1 Populatie naar uitgezeten detentietijd

In tabel 5.8 is de verblijfsduur van de totale gedetineerdenpopulatie weergegeven, gerekend van de begindatum van de detentie tot de peildatum 30 september. In voorkomende gevallen is de termijn van de in verzekeringstelling op het politiebureau meegeteld (maximaal zes dagen).

Tabel 5.8 Populatie naar reeds uitgezeten detentietijd 2008-2012

Duur	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 1 mnd	2.264	19	2.141	18	2.129	18	2.009	17	1.864	17
1 - < 3 mnd	2.342	20	2.269	19	2.123	18	2.112	18	1.949	17
3 - < 6 mnd	1.977	17	1.963	17	1.896	16	1.906	17	1.722	15
6 mnd - < 1 jr	1.950	16	2.142	18	2.180	19	2.111	18	2.138	19
1 - < 2 jr	1.784	15	1.686	14	1.891	16	1.801	16	1.791	16
2 - < 3 jr	682	6	682	6	664	6	760	7	793	7
3 - < 4 jr	346	3	256	2	313	3	313	3	321	3
4 - < 6 jr	339	3	283	2	252	2	255	2	298	3
6 - < 8 jr	129	1	135	1	141	1	135	1	108	1
8 - < 12 jr	60	1	55	0	62	1	74	1	94	1
12 jr en langer	12	0	16	0	16	0	15	0	21	0
onbekend	49	0	54	0	69	1	54	0	61	1
Totaal	11.934	100	11.682	100	11.736	100	11.545	100	11.160	100
Mediaan in dagen	144		149		161		165		180	
Gemiddelde in dagen	345		335		346		356		378	

Het aantal gedetineerden dat nog geen zes maanden heeft gezeten, is gedaald van 56% in 2008 tot 49% in 2012. In absolute aantallen gaat het om een daling van circa 1.000 gedetineerden. Het grotere aandeel van de langer verblijvenden, leidt tot een stijging van de mediaan⁶ en het gemiddelde. Het gemiddelde is in 2012 iets meer dan een jaar. Dit gemiddelde is beïnvloed door een aantal (zeer) lang verblijvenden.

De populatie van 30 september 2012 is in tabel 5.9 onderscheiden in personen in voorlopige hechtenis die nog niet in eerste aanleg zijn veroordeeld, personen die in eerste aanleg of onherroepelijk zijn veroordeeld in aansluiting op de voorlopige hechtenis en personen die als arrestant of zelfmelder het gevangenscircuit zijn ingestroomd.

⁶ De mediaan is een centrummaat, die de middelste waarde van een gegevensreeks geeft. Dit wil zeggen dat 50% van de waardes onder de mediaan en 50% boven de mediaan ligt.

Tabel 5.9 Populatie naar reeds uitgezeten detentietijd per categorie gedetineerde 2012

Duur	Voorl gehecht, znd vonnis 1e aanleg		Voorl geh met vonnis 1e aanl of onh veroord		Arrestant, zelfmelder		Onbekend		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 1 mnd	880	24	134	2	847	40	3	4	1.864	17
1 - < 3 mnd	1.199	33	230	4	511	24	9	11	1.949	17
3 - < 6 mnd	848	23	602	11	266	13	6	8	1.722	15
6 mnd - < 1 jr	558	15	1.329	25	244	12	7	9	2.138	19
1 - < 2 jr	100	3	1.552	29	136	6	3	4	1.791	16
2 - < 3 jr	14	0	736	14	42	2	1	1	793	7
3 - < 4 jr	2	0	292	5	27	1	0	0	321	3
4 - < 6 jr	5	0	274	5	17	1	2	3	298	3
6 - < 8 jr	2	0	103	2	3	0	0	0	108	1
8 - < 12 jr	1	0	91	2	2	0	0	0	94	1
12 jr en langer	0	0	18	0	3	0	0	0	21	0
onbekend	10	0	0	0	2	0	49	61	61	1
Totaal	3.619	100	5.361	100	2.100	100	80	100	11.160	100
Mediaan in dagen	74		446		45				180	
Gemiddelde in dagen	112		643		162				378	
% langer dan 110 dagen	34									

De helft van de gedetineerden die op 30 september nog niet in eerste aanleg zijn veroordeeld, zit langer dan 74 dagen in detentie. Een derde (34%) zit langer dan 110 dagen. Vaak betreft dit gedetineerden die al voor een eerste keer voor de rechter zijn geweest in een pro-formazitting⁷. Het kunnen echter ook gedetineerden zijn die in voorlopige hechtenis zijn genomen omdat ze tijdens het uitzitten van een straf werden verdacht van een ander misdrijf. De gedetineerden die zijn veroordeeld in aansluiting op de voorlopige hechtenis zitten verreweg het langst. De helft langer dan 446 dagen. De deelpopulatie arrestanten en zelfmelders zit duidelijk korter; de helft zit op 30 september iets langer dan zes weken.

5.8.2 Populatie naar resterende detentietijd

Van de veroordeelden op 30 september 2012 is ook nagegaan hoe lang ze nog moeten zitten. Bij de berekening van de verwachte resterende detentieduur is, indien nodig, rekening gehouden met voorwaardelijke invrijheidstelling en de executie van vervolgvonnissen die nog op de plank liggen.

⁷ Zie bijlage 3, begrippenlijst

Tabel 5.10 Populatie naar resterende detentietijd per categorie veroordeelde 2012

Duur	Voort geh met vonnis in 1e aanl of onh veroord		Arrestant, zelfmelder		Totaal veroordeeld	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 1 mnd	537	10	803	38	1.340	18
1 - < 3 mnd	714	13	469	22	1.183	16
3 - < 6 mnd	743	14	261	12	1.004	13
6 mnd - < 1 jr	968	18	231	11	1.199	16
1 - < 2 jr	1.135	21	168	8	1.303	17
2 - < 3 jr	404	8	44	2	448	6
3 - < 4 jr	190	4	21	1	211	3
4 - < 6 jr	193	4	20	1	213	3
6 - < 8 jr	97	2	5	0	102	1
8 - < 12 jr	63	1	1	0	64	1
12 jr en langer	42	1	5	0	47	1
onbekend	275	5	72	3	347	5
Totaal	5.361	100	2.100	100	7.461	100
Mediaan in dagen	268		52		183	
Gemiddelde in dagen	597		186		481	

Tabel 5.10 laat zien dat de helft van alle veroordeelden nog meer dan een half jaar voor de boeg heeft (zie mediaan). Ook hier geldt een veel kortere restdetentie voor de arrestanten en zelfmolders dan voor de veroordeelden in aansluiting op een voorlopige hechtenis.

5.8.3 *Populatie naar totale detentietijd*

Tot slot is in tabel 5.11 de totale detentieduur van de veroordeelden weergegeven. Deze duur is gedefinieerd als de som van het aantal dagen dat reeds is uitgezeten en het resterend aantal detentiedagen.

Tabel 5.11 Populatie naar totale detentietijd per categorie veroordeelde 2012

Duur	Voorl geh met vonnis in 1e aanl of onh veroord		Arrestant, zelfmelder		Totaal veroordeeld	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 1 mnd	34	1	377	18	411	6
1 - < 3 mnd	141	3	472	22	613	8
3 - < 6 mnd	265	5	319	15	584	8
6 mnd - < 1 jr	598	11	358	17	956	13
1 - < 2 jr	1.111	21	248	12	1.359	18
2 - < 3 jr	1.268	24	103	5	1.371	18
3 - < 4 jr	489	9	61	3	550	7
4 - < 6 jr	521	10	60	3	581	8
6 - < 8 jr	234	4	15	1	249	3
8 - < 12 jr	321	6	10	0	331	4
12 jr en langer	115	2	3	0	118	2
onbekend	264	5	74	4	338	5
Totaal	5.361	100	2.100	100	7.461	100
Mediaan in dagen	849		124		608	
Gemiddelde in dagen	1245		351		991	

Veroordeelde gedetineerden die voorafgaand aan de executie van hun straf in voorlopige hechtenis verblijven, zitten doorgaans veel langer (mediaan 849 dagen) dan veroordeelden die als arrestant of zelfmelder hun straf uitzitten (mediaan 124 dagen).

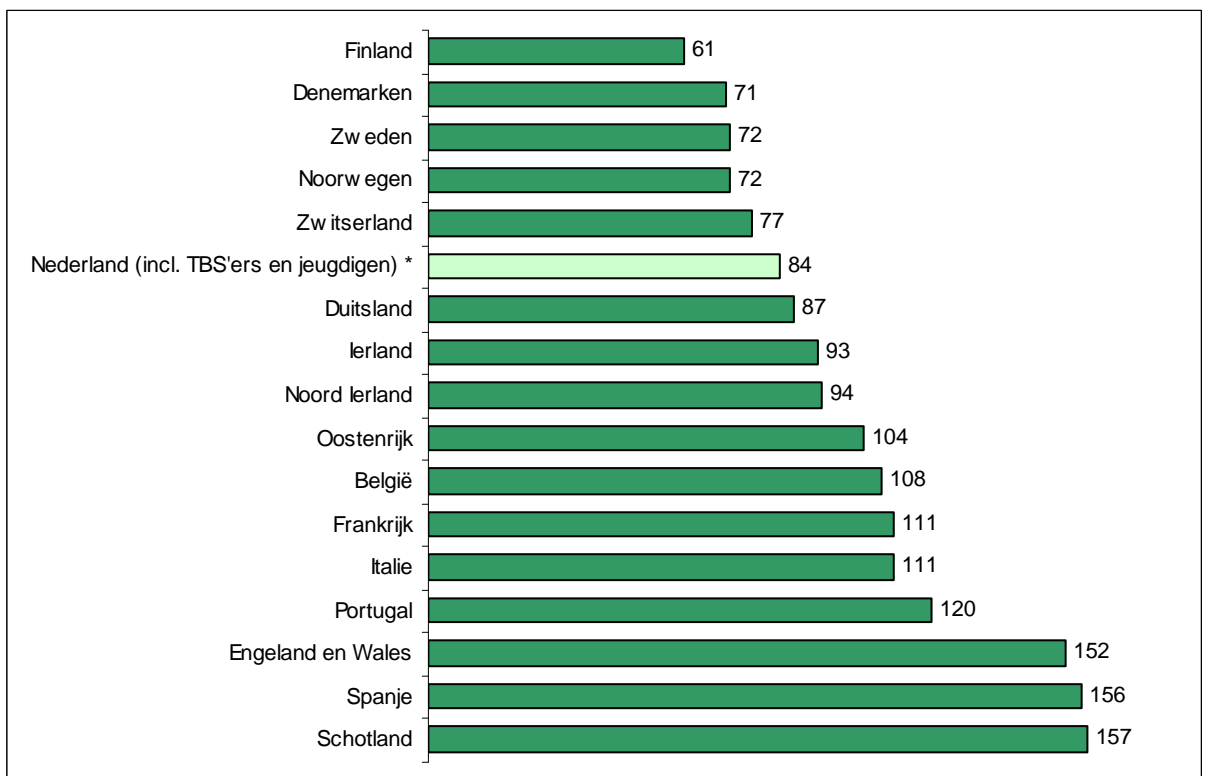
Door de lengte van de detentie is de kans dat een langgestrafte op een willekeurig moment in het jaar deel uitmaakt van de bezetting, veel groter dan de kans die geldt voor een persoon die maar kort hoeft te zitten. Uit het volgende hoofdstuk zal blijken, dat heel veel gedetineerden in een jaar uitstromen na een korte detentie. De detentieduur van alle uitgestroomde gedetineerden is daardoor gemiddeld veel korter, dan de detentieduur van de populatie die vast zit op een willekeurige dag. Welke duurgegevens het best gebruikt kunnen worden, is sterk afhankelijk van de te beantwoorden (beleids)vraag. Inzicht in de detentietijd van de populatie is bijvoorbeeld vereist om te bepalen hoeveel plaatsen arrondissementaal nodig zijn om veroordeelden in de laatste vier maanden regionaal te kunnen plaatsen.

5.9 Detentieratio in Nederland en in andere Europese landen

De gegevens in grafiek 5.5 zijn ontleend aan de laatste publicatie van de Raad van Europa die begin 2013 is verschenen⁸. Het daarin voor Nederland vermelde cijfer van 69,5 per 100.000 inwoners heeft alleen betrekking op de personen die vallen onder de verantwoordelijkheid van het gevangeniswezen. Voor een betere vergelijkbaarheid met de andere landen is dit getal verhoogd met de strafrechtelijke jeugdigen in de justitiële jeugdinrichtingen (3,3 per 100.000 inwoners) en de TBS-gestelden in de Forensische Psychiatrische Centra (11,3 per 100.000 inwoners).

De grafiek laat zien dat in Spanje, Engeland / Wales en Schotland meer dan 150 personen vastzitten per 100.000 inwoners. De Scandinavische landen kennen relatief gezien de laagste aantallen gedetineerden. Nederland zit met 84 justitiabelen per 100.000 inwoners onder het gemiddelde van alle gepresenteerde landen (=101).

Grafiek 5.5 Aantal gedetineerden per 100.000 inwoners in Nederland* en in andere Europese landen, september 2011

* Nederland: 84, w.o. 69,3 Gevangeniswezen, 11,3 Forensisch Psychiatrische Centra (TBS'ers) en 3,3 Justitiële Jeugdinrichtingen. Niet meegeteld zijn de illegale buitenlanders in bestuursrechtelijke vreemdelingenbewaring. Die categorie is ook door de andere landen, m.u.v. Zwitserland, niet meegeteld.

⁸ Zie: http://www3.unil.ch/wpmu/space/files/2013/05/SPACE-1_2011_English.pdf

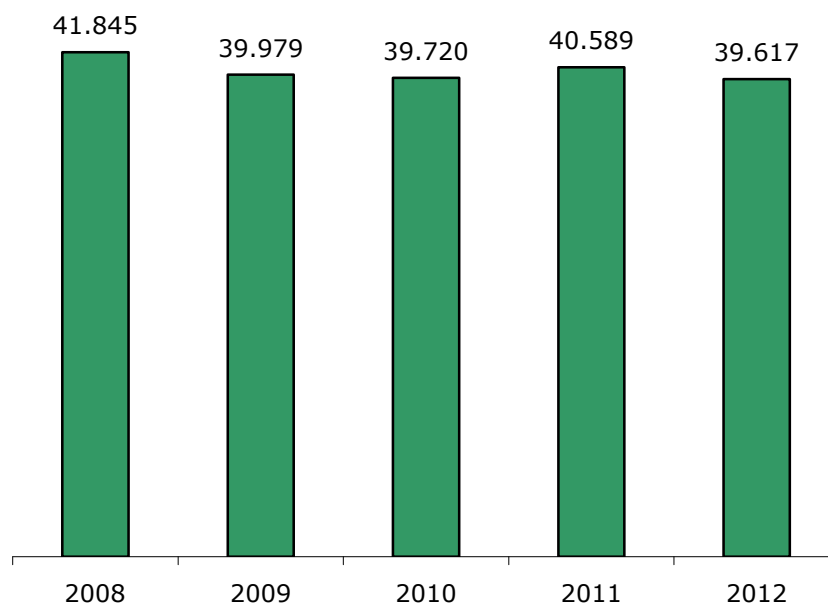
6 Uitstroom gedetineerden 2008-2012

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de jaarlijkse uitstroom van gedetineerden, de tijd die zij in detentie hebben doorgebracht en de wettelijke mogelijkheden van de toepassing van de vervroegde invrijheidstelling.

6.1 Totale uitstroom

Het aantal uitgestroomde gedetineerden is in de afgelopen vijf jaar met 5% gedaald.

Grafiek 6.1 Uitstroom gevangeniswezen 2008-2012

De totale uitstroom in de periode 2008 tot en met 2012 is groter dan de totale instroom in dezelfde periode (zie hoofdstuk 4). Dit heeft geleid tot de daling van de omvang van de populatie gedetineerden, die in het vorige hoofdstuk is beschreven.

6.2 Uitstroom en detentieduur

Veel personen die uitstromen uit het gevangeniswezen hebben een relatief korte detentie achter de rug.

Tabel 6.1 Detentieduur totale uitstroom gevangeniswezen 2008-2012

Duur	2008		2009		2010		2011		2012	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 2 weken	10.929	26	10.432	26	10.314	26	10.943	27	10.691	27
2 wkn - < 1mnd	8.901	21	8.886	22	8.861	22	8.973	22	9.115	23
1 mnd - < 3mnd	9.724	23	9.208	23	9.006	23	8.940	22	8.364	21
3 mnd - < 6 mnd	5.158	12	4.751	12	4.724	12	4.995	12	4.810	12
6 mnd - < 1 jaar	3.754	9	3.197	8	3.249	8	3.230	8	3.163	8
1 jaar - < 2 jaar	1.496	4	1.626	4	1.827	5	1.756	4	1.657	4
2 jaar - < 4 jaar	1.037	2	1.027	3	892	2	918	2	1.007	3
4 jaar en meer	265	1	253	1	196	0	202	0	215	1
onbekend	581	1	599	1	651	2	632	2	595	2
Totaal	41.845	100	39.979	100	39.720	100	40.589	100	39.617	100
Mediaan in dagen	31		30		30		30		28	
Gemiddelde in dagen	112		114		112		109		112	

In 2012 staat 50% binnen een maand weer buiten. De gemiddelde detentieduur bedraagt iets minder dan vier maanden (zie tabel 6.1). In de afgelopen vijf jaar is er in dit opzicht niet veel veranderd.

Tabel 6.2 Detentieduur uitstroom gevangeniswezen per categorie 2012

	Voorl hecht geschorst, beëindigd of vonnis zonder restant		Vonnis langer dan voorl hecht		Arr, zlfm,		Onbekend		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 2 weken	1.911	20	266	3	8.469	42	45	6	10.691	27
2 wkn - < 1mnd	2.245	23	891	10	5.971	29	8	1	9.115	23
1 mnd - < 3mnd	2.723	28	1.533	18	4.083	20	25	3	8.364	21
3 mnd - < 6 mnd	2.066	21	1.654	19	1.064	5	26	4	4.810	12
6 mnd - < 1 jaar	698	7	1.943	22	492	2	30	4	3.163	8
1 jaar - < 2 jaar	104	1	1.326	15	212	1	15	2	1.657	4
2 jaar - < 4 jaar	10	0	925	11	63	0	9	1	1.007	3
4 jaar en meer	4	0	192	2	16	0	3	0	215	1
onbekend	0	0	2	0	12	0	581	78	595	2
Totaal	9.761	100	8.732	100	20.382	100	742	100	39.617	100
Mediaan in dagen	41		180		15				28	
Gemiddelde in dagen	70		322		41				112	

Uit tabel 6.2 blijkt dat de helft van de gedetineerden die uitstromen na een voorlopige hechtenis of een vonnis zonder strafrestant, maximaal 41 dagen heeft gezeten. Personen die uit detentie zijn ontslagen na voorlopige hechtenis en een aansluitend (al dan niet onherroepelijk opgelegd) strafrestant, zitten beduidend langer (mediaan 180 dagen). Arrestanten en zelfmelders kennen de kortste detentieduur (mediaan 15 dagen).

In tabel 6.3 is de detentieduur van de mannen vergeleken met die van de vrouwen.

Tabel 6.3 Detentieduur mannen en vrouwen 2012

Duur	Man		Vrouw		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 2 weken	9.761	27	930	30	10.691	27
2 wkn - < 1mnd	8.368	23	747	24	9.115	23
1 mnd - < 3mnd	7.686	21	678	22	8.364	21
3 mnd - < 6 mnd	4.471	12	339	11	4.810	12
6 mnd - < 1 jaar	2.960	8	203	7	3.163	8
1 jaar - < 2 jaar	1.575	4	82	3	1.657	4
2 jaar - < 4 jaar	964	3	43	1	1.007	3
4 jaar en meer	205	1	10	0	215	1
onbekend	561	2	34	1	595	2
Totaal	36.551	100	3.066	100	39.617	100
Mediaan in dagen	29		23		28	
Gemiddelde in dagen	114		82		112	

Zoals al in het vorige hoofdstuk is aangegeven, is de verblijfsduur van de vrouwen korter dan die van de mannen.

6.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling

De wet voorwaardelijke invrijheidstelling

De wet voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) maakt het mogelijk dat gedetineerden met een opgelegde straf van meer dan een jaar eerder vrijkomen uit detentie. Dit gebeurt altijd onder de algemene voorwaarde dat tijdens de proeftijd⁹ geen nieuw strafbaar feit wordt gepleegd. Daarnaast kan het openbaar ministerie bijzondere voorwaarden opleggen, die aansluiten bij het delict, het recidiverisico, en de gedragskenmerken van de v.i.-gestelde. Overtreding van de voorwaarde(n) kan ertoe leiden dat de justitiabele alsnog de resterende straf moet uitzitten. De penitentiaire inrichtingen adviseren de Centrale voorziening v.i., ondergebracht bij het R ressortsparket Arnhem, over het eventueel opleggen van deze bijzondere voorwaarden of het vorderen van uitstel of afstel van de v.i. Ook de reclassering en het lokale parket brengen advies uit. Het uitgangspunt is dat een geleidelijke en begeleide terugkeer naar de samenleving onder voorwaarden bijdraagt aan het verminderen van de recidive onder (ex-)gedetineerden. De voorwaardelijke invrijheidstelling geldt alleen voor volwassenen die zijn veroordeeld tot een *geheel onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van ten minste één jaar*. Bij een straf tussen één en twee jaar moet de gedetineerde na het eerste jaar nog een derde deel van de resterende straf ondergaan. Bij straffen langer dan twee jaar moet twee derde deel van de totale vrijheidsstraf worden ondergaan.

⁹ De proeftijd duurt minimaal een jaar en is maximaal gelijk aan de duur van de v.i.-aftrek.

Aantal gedetineerden dat voorwaardelijk in vrijheid is gesteld

Het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) verzorgt de communicatie tussen alle betrokken partijen en is tevens belast met het genereren van managementinformatie. Uit die informatie blijkt dat de v.i. in 2012 in totaal 956 keer is gestart. In gemiddeld 60% van de zaken zijn bijzondere voorwaarden opgelegd, zoals behandeling, deelname aan een gedragsinterventie, drugs- of alcoholverbod, locatieverbod of -locatiegebod (bron: CJIB, systeem Robein).

Gedetineerden die niet in aanmerking komen voor v.i.

De overgrote meerderheid van de gedetineerden komt niet in aanmerking voor een eerdere invrijheidstelling, omdat hun straf te kort is. Er vallen ook gedetineerden buiten de regeling, omdat ze zijn veroordeeld tot een straf of maatregel waarbij v.i. niet van toepassing is, zoals de ISD-maatregel. Voorts kan de v.i. worden uitgesteld of achterwege blijven indien bijvoorbeeld is gebleken dat de veroordeelde zich ernstig heeft misdragen, zich heeft onttrokken aan de tenuitvoerlegging van de straf of hiertoe een poging heeft gedaan, of wanneer door het stellen van voorwaarden het recidiverisico voor misdrijven onvoldoende kan worden ingeperkt. Per 1 april 2012 zijn ook de strafrechtelijke vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf in de zin van artikel 8 Vreemdelingenwet 2000 van v.i. uitgesloten.

Oude regeling van vervroegde invrijheidstelling

De *voorwaardelijke* invrijheidstelling heeft de *vervroegde* invrijheidstelling vervangen. De *vervroegde* invrijheidstelling is alleen nog van toepassing op gedetineerden die zijn veroordeeld vóór 1 juli 2008 en die tevens zijn ontslagen vóór 1 juli 2013. De regeling betreft *geheel of gedeeltelijke onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van ten minste zes maanden*. Bij een straf tussen zes maanden en een jaar moet de gedetineerde na de eerste zes maanden nog een derde deel van de resterende straf ondergaan. Bij straffen langer dan een jaar moet twee derde deel van de totale vrijheidsstraf worden ondergaan. Naar schatting zijn in 2012 nog 100 à 200 gedetineerden op basis van de oude regeling vervroegd in vrijheid gesteld.

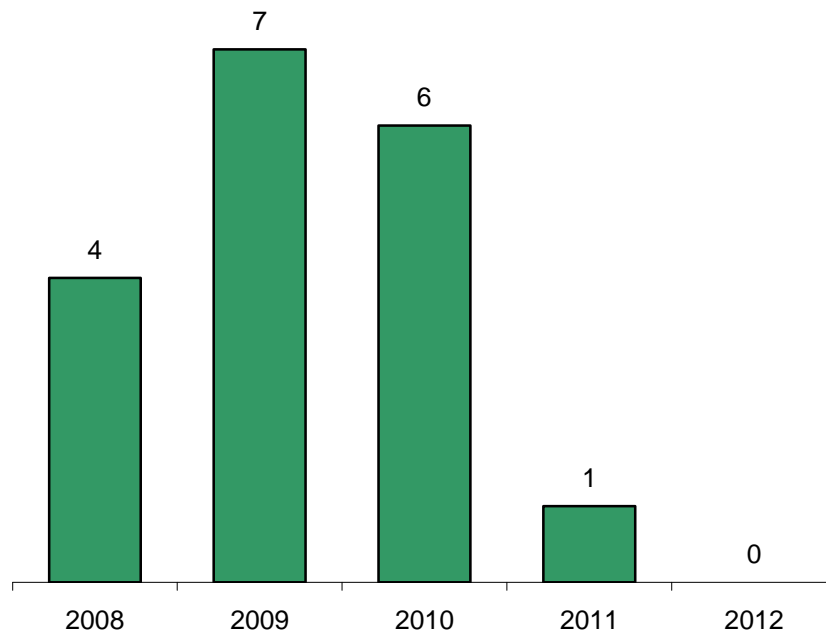
7 Incidenten 2008-2012

Hoofdstuk 7 biedt inzicht in het aantal ontvluchtingen, het aantal onttrekkingen aan detentie, het aantal aanhoudingen na ongeoorloofde afwezigheid en het aantal suicides.

7.1 Ontvluchtingen uit gesloten inrichtingen

Het aantal ontvluchtingen uit de gesloten penitentiaire inrichtingen is beperkt. Door de kleine absolute aantallen is er al snel sprake van een relatief grote toe- of afname. Het aantal ontvluchtingen uit een HvB of een gesloten gevangenis fluctueert in de periode 2008 t/m 2011 van 1 tot 7 per jaar. In 2012 vond geen enkele ontvluchting uit een HvB of gesloten gevangenis plaats.

Grafiek 7.1 Ontvluchtingen uit gesloten inrichtingen 2008-2012

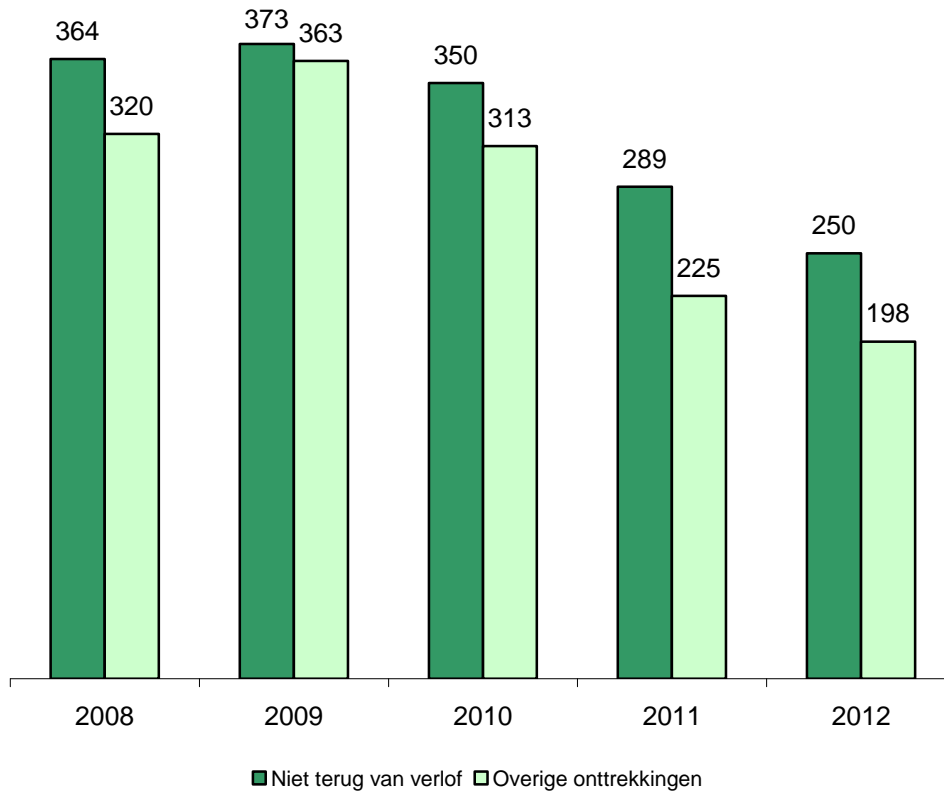

7.2 Niet terug van verlof en overige onttrekkingen

Het aantal mensen dat zich aan de detentie onttrekt door niet terug te keren van regimegebonden weekendverlof, algemeen verlof of incidenteel verlof ligt in de jaren 2008 t/m 2010 tussen de 350 en 373. In de afgelopen twee jaren is dit aantal gedaald naar 289 in 2011 en 250 in 2012.

Een soortgelijke ontwikkeling is te zien bij de overige onttrekkingen¹⁰. Dit aantal schommelt de eerste jaren tussen 313 en 363, maar daarna is een daling te zien tot 225 in 2011 en 198 in 2012.

Grafiek 7.2 Niet terug van verlof en overige onttrekkingen 2008-2012

7.3 Ontvluchtingen, niet terug van verlof en overige onttrekkingen per 100 bezette plaatsen

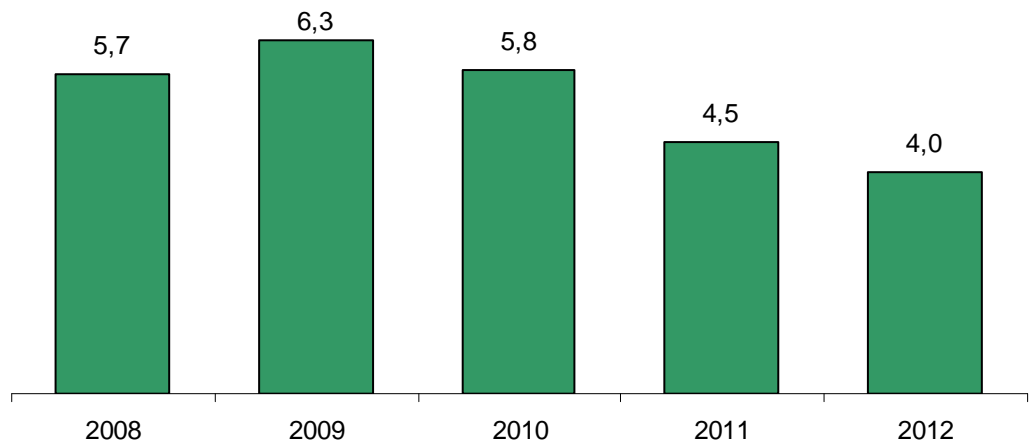
Grafiek 7.3 toont de ontwikkeling van het aantal personen dat ontvlucht of zich onttrekt aan de detentie uitgedrukt per 100 bezette plaatsen. Eerst stijgt het aantal van 5,3 per 100 bezette plaatsen in 2007 tot 6,3 in 2009, om vervolgens te dalen naar het niveau van 4,0 per 100 bezette plaatsen in 2012. De sterke dalingen in de laatste twee jaar zijn opvallend. Er zijn beduidend minder personen die zich hebben onttrokken aan de uitvoering van een penitentiaal programma en er zijn minder gedetineerden die niet zijn teruggekeerd na regimegebonden verlof of incidenteel

¹⁰ Tot de overige onttrekkingen worden gerekend:

- niet terugkeren na een tijdelijke schorsing van de voorlopige hechtenis;
- niet terugkeren na een strafonderbreking;
- onttrekking aan de tenuitvoerlegging van een straf of maatregel in een beperkt beveiligde of zeer beperkt beveiligde inrichting en
- onttrekking aan de tenuitvoerlegging van een straf of maatregel buiten een penitentiaire inrichting (PP, ED, GGZ, etc.).

verlof. Eerder in dit rapport is een daling geconstateerd van het aantal pp-deelnemers en de bezetting van de (zeer) beperkt beveiligde inrichtingen waar het regimaire verlof wordt verleend. Echter, de daling van het aantal onttrekkers is relatief sterker. Het is niet ondenkbaar dat de inrichtingen in hun selectieadviesbeleid voor doorplaatsing van gedetineerden naar regimes met meer vrijheden, een meer stringente inschatting maken van de risico's.

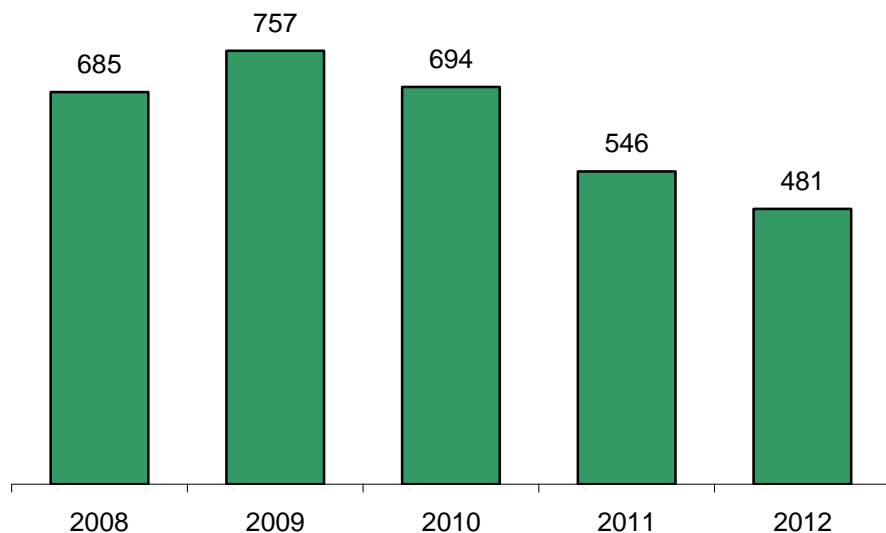
Grafiek 7.3 Ontvluchtelingen en onttrekkingen per 100 bezette plaatsen 2008-2012

7.4 Aanhoudingen

Het aantal personen dat jaarlijks wordt aangehouden na een periode van ongeoorloofde afwezigheid, wijkt niet sterk af van de ontwikkeling van het aantal onttrekkingen.

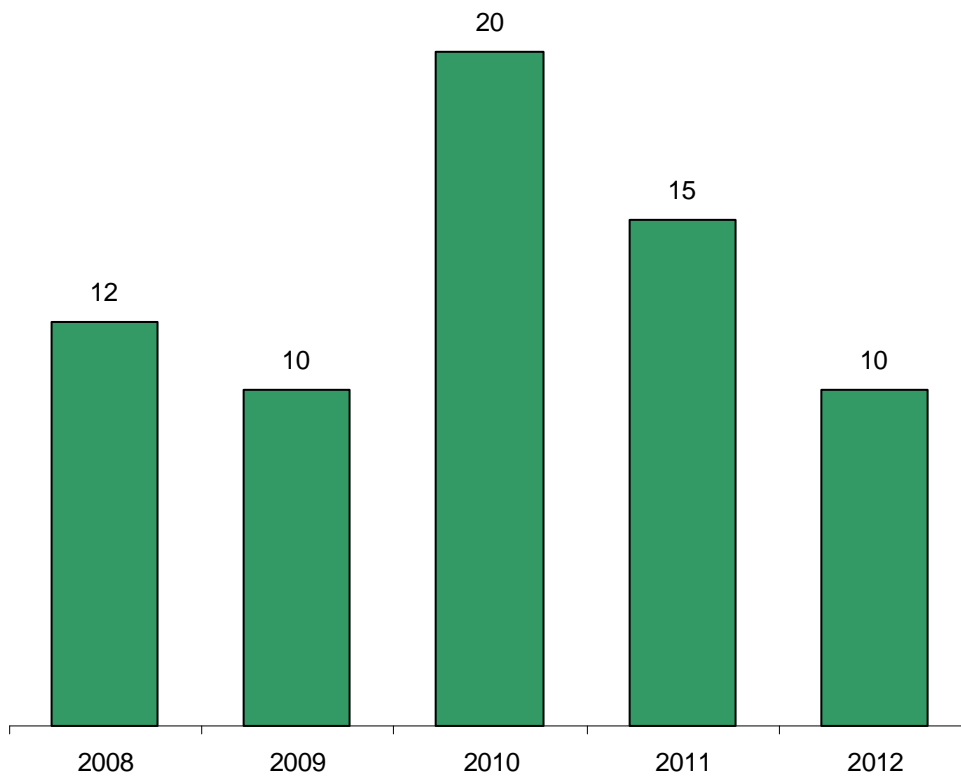
Grafiek 7.4 Aantal aanhoudingen 2008-2012 van personen die in hetzelfde of een eerder jaar zijn ontvlucht of zich aan de detentie hebben onttrokken

7.5 Suïcides

Helaas vinden er ook jaarlijks een aantal suïcides plaats. Door de kleine aantallen is er al snel sprake van een relatief grote toe- of afname. In de periode 2008 tot en met 2012 varieert het jaarlijks aantal zelfmoorden van 10 tot 20.

Grafiek 7.5 Suïcides 2008-2012

8 Recidive 2002-2012

Dit hoofdstuk beschrijft de recidive van ex-gedetineerden. Daarbij is een onderscheid gemaakt in de zogenaamde 'algemene recidive' en de 'detentierecidive'.

8.1 Algemene recidive versus detentierecidive

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie rapporteert sinds enkele jaren over de mate waarin bepaalde categorieën justitiabelen opnieuw met justitie in aanraking komen. Ex-gedetineerden vormen één van de onderzoeksgroepen binnen de zogenaamde Recidivemonitor. Voor al diegenen die in een bepaald jaar uitstromen uit het gevangeniswezen, wordt binnen één jaar, binnen twee jaar, binnen drie jaar, etc. bezien of zij opnieuw een strafbaar feit hebben gepleegd dat ter kennis is gebracht van het OM (algemene recidive).

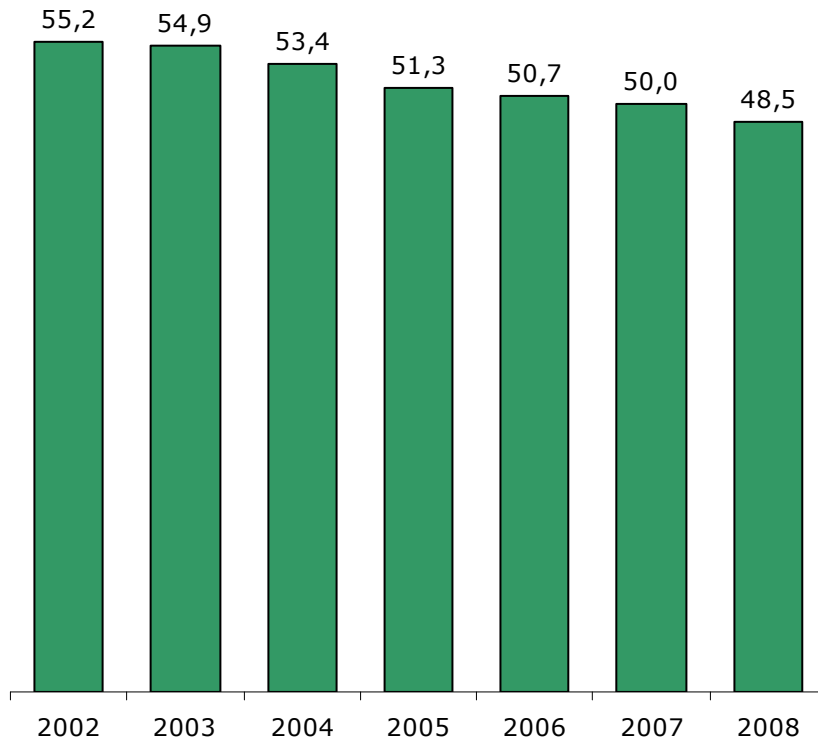
DJI publiceert sinds 2003 gegevens over de mate waarin verschillende groepen ex-gedetineerden opnieuw werden ingesloten in een penitentiaire inrichting (detentierecidive).

Het WODC maakt voor het meten van de algemene recidive van ex-gedetineerden gebruik van de gegevens van de justitiële documentatie. Zij telt daarbij ook de lichtere recidivedelicten mee, die niet leiden tot een nieuwe insluiting in een penitentiaire inrichting. De algemene recidivecijfers zijn daarom hoger dan de detentierecidivecijfers.

8.2 Algemene recidive en ambitie kabinet

Het kabinet streeft naar een lagere algemene recidive van de personen die in 2010 uit detentie worden ontslagen, ten opzichte van de algemene recidive van de ex-gedetineerden uitgestroomd in 2002. Deze ambitie is in eerste instantie geformuleerd als een afname met 10%-punt binnen zeven jaar na ontslag. Dit wil zeggen een afname van ongeveer 70% tot circa 60%. Een observatieperiode van zeven jaar na 2010 betekent echter dat de resultaten pas in 2018 bekend zijn. Het WODC heeft daarom berekend, dat binnen twee jaar na ontslag een reductie van 7,7%-punt moet zijn bereikt. Zoals gebruikelijk maakt het WODC een onderscheid in ruwe en gecorrigeerde cijfers. De ruwe cijfers geven de feitelijk gemeten recidive weer. Voor de berekening van de gecorrigeerde cijfers zijn de uitstroomcohorten eerst zo veel mogelijk vergelijkbaar gemaakt ten aanzien van een zestal achtergrondkenmerken waarvan bekend is dat ze van invloed zijn op de hoogte van de recidive. Dit zijn sekse, leeftijd, geboorteland, type delict, eerdere justitiecontacten en leeftijd bij eerdere justitiecontacten. De cijfers over de algemene recidive van de gedetineerden die in 2009 zijn uitgestroomd waren ten tijde van de opstelling van deze publicatie nog niet vrijgegeven. De tekst en cijfers in deze paragraaf hebben daarom betrekking op de jaarlijkse uitstroomcohorten van 2002 t/m 2008 en wijken niet af van de vorige publicatie 'gevangeniswezen in getal 2007-2011'.

Grafiek 8.1 Percentage algemene recidive (gecorrigeerde cijfers) binnen twee jaar na ontslag cohort 2002-2008

In het 'Recidivebericht 2002-2008, factsheet 2011-5' heeft het WODC een vierde tussenbalans opgemaakt. Passages hieruit die betrekking hebben op ex-gedetineerden zijn in onderstaand kader letterlijk weergegeven. Passages die alleen betrekking hebben op jeugdige daders zijn niet in deze publicatie opgenomen en aangeduid met (...).

Bij twee dadergroepen, de jeugdige justitiabelen en de volwassen ex-gedetineerden, zijn zoals in de inleiding aangegeven concrete targets geformuleerd met betrekking tot de gewenste recidivereductie. Men wil de strafrechtelijke recidive in deze groepen in de periode tussen 2002 en 2010 met 10 procentpunt verlagen. De streefcijfers hebben betrekking op de terugval die plaatsheeft in de periode tot zeven jaar na de uitgangszaak (VbbV, 2010). Berekend is met welke omvang de 2-jarige recidive moet dalen om de doelstellingen te halen. (...) Onder de ex-gedetineerden is dit 7,7 procentpunt. Figuur 2 maakt duidelijk hoe het met de realisatie van de 'recidivedoelstelling' staat. Het gaat om een tussenstand, we beschikken immers alleen over cijfers uit de periode 2002 tot en met 2008 en hebben nog geen resultaten voor personen die in 2009 en 2010 een uitgangszaak hadden of een inrichting verlieten. (...) Voor de populatie van ex-gedetineerden is het beeld gunstiger. In 2002 bedroeg het 2-jarig percentage recidivisten 55,2 en voor de groep die uitstroomde in 2008 48,5. Een positief verschil van 6,7 procentpunt. Het grootste deel van de beoogde reductie van 7,7 procentpunt is dus gehaald.

De vraag of de afname van de recidive in de diverse sectoren een direct gevolg is van het gevoerde beleid is hiermee nog niet beantwoord en komt in deze factsheet ook niet aan de orde. Zowel in de jeugdsector als in het gevangeniswezen zijn in de achterliggende jaren uiteenlopende maatregelen genomen om de terugval onder

justitiabelen te helpen verlagen. Voorbeelden van zulke maatregelen zijn de ontwikkeling van standaard screenings-instrumenten, de versterking van het aanbod van gedragsinterventies en de verbetering van de nazorg¹¹. De vraag of de 'persoonsgerichte' aanpak die wordt voorgestaan bij de invulling van het strafrechtelijke beleid, heeft bijgedragen aan de hier gesignaleerde afname in de nationale recidivecijfers, valt samen met de vraag hoe deze en andere maatregelen in de praktijk, op de werkvloer, hebben uitgepakt. Om het verband te kunnen leggen, moet met andere woorden een inventarisatie worden gemaakt van de doorwerking van de voorgenomen maatregelen op het niveau van individuele daders. Een dergelijke analyse zal worden uitgevoerd maar valt, zoals aangegeven, buiten het bestek van deze factsheet. Dit rapport draagt alleen de actuele, landelijke cijfers aan en die laten zien dat de daling van de strafrechtelijke recidive zich ook in 2008 heeft voortgezet.

Het is duidelijk dat het WODC wil waarschuwen voor het al te snel benoemen van causale relaties tussen beleid en recidive. Met aanvullend onderzoek dat start in 2013, zal worden nagegaan welke alternatieve verklaringen voor de meetresultaten voorhanden zijn. Aan de hand van de beschikbare bronnen zal tevens worden geïnventariseerd welke uitwerking de maatregelen hebben gehad op de concrete aanpak van individuele daders. Eind 2013 / begin 2014 zal het WODC niet alleen de eindstand opleveren voor de periode van de 'recidivedoelstelling', maar zo mogelijk ook aanwijzingen geven voor de duiding van de ontwikkeling in de cijfers.

8.3 Detentierecidive

In de onderstaande tabel en grafiek zijn de detentierecidivecijfers van DJI vergeleken met de algemene recidivecijfers van het WODC.

Tabel 8.1 Percentage recidive binnen twee jaar na uitstroom cohort 2002-2008/2010¹²

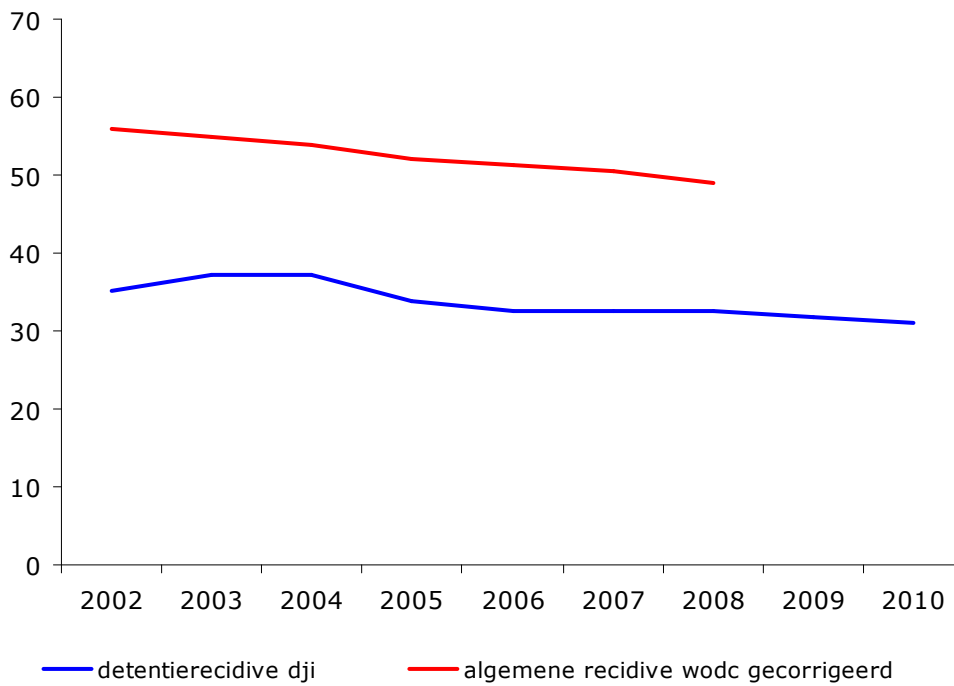
Cohort:	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>N (DJI)</i>	21.308	24.470	29.697	37.324	37.462	35.462	33.406	32.146	31.846
DJI - detentierecidive *	35,2	37,1	37,1	33,9	32,5	32,5	32,5	31,8	31,0
WODC - algemene recidive**	56,0	54,9	53,9	52,1	51,3	50,4	49,1		

* daadwerkelijk gemeten detentierecidivecijfers

** algemene recidivecijfers gecorrigeerd voor verschillen in achtergrondkenmerken van de uitstroomcohorten

¹¹ Zie onder meer de recidivebrief van de bewindslieden aan de Tweede Kamer (DSP, 2008; TK 2007-2008, 24 587, nr. 299) en de nieuwsbrief van het programma Aanpak jeugdcriminaliteit (DJJ, 2008) voor een uiteenzetting van de beoogde maatregelen.

¹² De uitstroomcohorten voor de detentierecidive zijn samengesteld uit de gedetineerden die de inrichting verlaten naar de vrije maatschappij. Gedetineerden die de inrichting verlaten door zich te onttrekken aan de detentie of van wie bekend is dat ze na de detentie uitgezet worden, zijn niet meegenomen. Gedetineerden tellen één keer mee in het uitstroomcohort. Indien ze vaker uitstromen naar de vrije maatschappij in het betreffende jaar, dan is de eerste uitstroom genomen.

Grafiek 8.2 Tweejaars recidive WODC en DJI

De ontwikkeling van de detentierecidivecijfers verloopt niet exact parallel aan die van de algemene recidivecijfers. De detentierecidive van de ex-gedetineerden uit 2003 en 2004 is iets hoger dan die van de ex-gedetineerden uit 2002. Vervolgens is een daling te zien tot 2006, gevolgd door een stabilisering tot en met 2008 en een verdere daling tot en met 2010. Het WODC constateert een continue daling van 2002 tot 2008 (cijfers over 2009 en 2010 zijn nog niet beschikbaar). Om de ontwikkeling van de detentierecidivecijfers juist te beoordelen, zijn twee kanttekeningen van belang. Allereerst zijn er naast de feitelijk gepleegde delicten door ex-gedetineerden, ook andere factoren van invloed op de hoogte van het gemeten percentage detentierecidive. Een strafbaar feit leidt niet altijd tot een detentie. Dit is ook afhankelijk van de aangiftebereidheid van het slachtoffer, het opsporingsbeleid, het strafvorderingbeleid van het Openbaar Ministerie, het straftoemtingsbeleid van de rechter en zelfs van de betalingsbereidheid van personen die een financiële sanctie hebben opgelegd gekregen. Vervangende hechtenis of gijzelingen bij niet betaalde boetes leiden immers ook tot een detentie. Een tweede kanttekening is de constatering dat de detentierecidivecijfers een paar jaar zijn beïnvloed door capaciteitstekorten.

Een voordeel van de detentierecidivecijfers is dat ze iets actueler zijn dan de algemene recidivecijfers.

8.4 Profielschets detentierecidivist

Welke mensen die eerder gedetineerd zijn geweest, keren terug in het gevangeniswezen als verdachten van of veroordeelden voor een nieuw misdrijf? Deze paragraaf geeft door middel van een aantal kenmerken een beeld van de recidiverende populatie. Er is gekozen voor het meest actuele cohort waarvan op dit moment de detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom bekend is: cohort 2010.

De kenmerken zijn: geslacht, leeftijd, geboorteland, burgerlijke staat, dagbesteding, GW-bestemming, delict, gemeentegrootte, detentieduur en type gedetineerde. Onderlinge verbanden tussen de verschillende kenmerken zijn niet onderzocht. De kenmerken zijn geregistreerd bij aanvang van de oorspronkelijke detentie (bijv. had de gedetineerde werk?) of ze zijn vastgesteld aan het eind van die detentie (bijvoorbeeld leeftijd bij ontslag in 2010). De kenmerken refereren dus niet aan de situatie op het moment dat men recidiveert.

De bij deze beschrijving behorende grafieken en tabellen staan in bijlage 2: 'Recidivetabellen en -grafieken'. In de tabellen zijn de uitkomsten weergegeven van zowel de recidive binnen één als binnen twee jaar. De grafieken en de profielschets zijn gebaseerd op de recidivepercentages binnen twee jaar.

Profielschets:

- *Geslacht*. Het gevangeniswezen ziet mannen vaker terugkomen dan vrouwen: een op de drie mannen is binnen twee jaar opnieuw ingesloten in een penitentiaire inrichting, tegen een op de vijf vrouwen.
- *Leeftijd*. Gedetineerden van 45 jaar en ouder recidiveren het minst vaak (een kwart). Een op de drie gedetineerden ouder dan 19 jaar en jonger dan 45 jaar recidiveert binnen twee jaar. Gedetineerden die op het moment van het verlaten van de inrichting 19 jaar of jonger zijn, recidiveren het vaakst: 35%.
- *Geboorteland*. Nederlanders recidiveren in 31% van de gevallen binnen twee jaar. De andere landen die in de top tien staan van absolute aantallen uitgestroomde gedetineerden, hebben deels een hoger en deels een lager detentierecidivepercentage. Somaliërs (44%), Polen (39%) en Marokkanen (38%) hebben het hoogste recidivepercentage. Turken recidiveren van deze tien landen relatief het minst vaak (20%).
- *Burgerlijke staat*. Mensen die nooit gehuwd zijn recidiveren veel vaker (35%) dan gehuwde mensen (21%).
- *Werk*. Gedetineerden die bij aanvang van hun detentie als werkloos zijn geregistreerd, recidiveren later vaker (37%) dan mensen die een baan hebben (27%).
- *Delictcategorie*. Zedendelinquenten komen het minst vaak binnen twee jaar weer in detentie (10%). Verdachten van of veroordeelden voor een delict op grond van de Opiumwet recidiveren in 13% van de gevallen. Dit geldt voor een kwart (24%) van de gedetineerden die een geweldsdelict hebben gepleegd. Het meest recidiveren degenen die eerder hebben gezeten op grond van een vermogensmisdrijf met geweld (30%), een delict volgens de Wegenverkeerswet (32%) en een vermogensdelict zonder geweld (39%). De groep waarvan geen delict is geregistreerd omdat ze een specifieke verblijfstitel hebben, recidiveert ook vaak: 38%. Deze laatste groep is gevarieerd en betreft onder andere ISD'ers en mensen die voor een subsidiaire hechtenis hebben gezeten.
- *Gemeentegrootte*. Detentierecidivisten komen vaker uit gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Daarbij recidiveren mensen die uit de G4 komen (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht) iets vaker (34,6%) dan degenen uit een andere gemeente met meer dan 100.000 inwoners (32,7%). Gedetineerden uit kleinere gemeenten recidiveren minder vaak (28,6%).
- *Detentieduur*. Mensen die korter dan twee maanden hebben gezeten, recidiveren met 31% rond het gemiddeld. De detentieduurcategorie van twee tot vier maanden toont een iets hoger recidivepercentage: 34%. De categorieën met een langere detentieduur laten een dalende lijn zien tot 19% voor de groep die drie jaar of langer heeft gezeten. De enige uitzondering hierop is de duurcategorie van twee tot drie jaar (34%). De uitkomsten in deze categorie zijn echter in sterke mate beïnvloed door de groep ISD'ers. Deze gedetineerden komen in het algemeen na hun voorarrest plus twee jaar ISD-maatregel vrij en vallen dus bijna

altijd in deze categorie. Gezien het specifieke karakter van deze groep, dat wil zeggen zeer actieve veelplegers, is het niet vreemd dat zij na de uitgezeten ISD-maatregel ook vaker recidiveren. Het recidivepercentage van de gedetineerden die twee tot drie jaar hebben gezeten zonder de ISD'ers is lager (23%).

- *Laatste verblijfsbestemming.* Mensen die een penitentiair programma hebben gevolgd, recidiveren het minst vaak (11%). Ook mensen die het gevangeniswezen verlaten via een zeer beperkt beveiligde inrichting recidiveren relatief weinig (13%). Wie het gevangenisstelsel uitstroomt vanuit een gesloten regime (HvB of gesloten gevangenis) recidiveert vaker (respectievelijk 33% en 32%). Het is niet realistisch om de lagere detentierecidivepercentages van de (zeer) beperkt beveiligde inrichtingen en de penitentiaire programma's volledig toe te schrijven aan de hier geboden programma's gericht op re-integratie. Het leidt namelijk geen twijfel dat gedetineerden die weinig problematisch scoren op recidiveverhogende kenmerken als verslaving, werkloosheid en criminele voorgeschiedenis, een grotere kans hebben om te worden geselecteerd voor plaatsing in een beperkt of zeer beperkt beveiligde inrichting. Gedetineerden die een ISD-traject afsluiten na een laatste fase buiten een PI recidiveren in 51% van de gevallen. Gedetineerden die hun ISD-traject afsluiten vanuit een penitentiaire inrichting zitten 'verborgen' in de categorie 'gesloten gevangenis'. In het volgende item 'ISD-maatregel' en in tabel en grafiek 10 in de bijlage, wordt ingegaan op het verschil in recidive tussen de twee verschillende ISD-trajecten.
- *ISD-maatregel.* Alleen zeer actieve veelplegers komen in aanmerking voor de ISD-maatregel. Het is dus niet direct verwonderlijk dat veel ISD'ers weer de fout in gaan. De groep die het ISD-programma definitief verlaat na een laatste fase buiten een PI, recidiveert daarbij minder vaak (51%) dan de personen die de laatste fase in een PI doorbrengen (67%). Hierbij dient opgemerkt te worden dat de ISD'ers die het traject afsluiten na een laatste fase buiten een PI (dat gepaard kan gaan met meer vrijheden) een selecte groep vormen. Daarnaast kunnen personen van wie het traject buiten een PI niet slaagt, bijvoorbeeld omdat zij zich aan het toezicht in een GGZ-instelling hebben onttrokken, worden teruggeplaatst naar een PI. Het is dus niet verrassend dat de populatie die het ISD-traject beëindigt vanuit een PI vaker recidiveert.

Bijlage 1 Plaatsingsmogelijkheden gedetineerden

Het gevangeniswezen kent een aantal plaatsingsmogelijkheden. Deze zijn te onderscheiden in intra- en extramurale varianten. Bovendien koopt DJI intramurale plaatsen in bij andere organisaties. Ook deze zijn hier beschreven.

Intramuraal (Penitentiaire Inrichtingen):

- *Huizen van Bewaring*. Deze penitentiaire inrichtingen zijn bestemd voor mensen die verdacht worden van ernstige misdrijven waarbij voorlopige hechtenis mogelijk is en die in afwachting zijn van een uitspraak van de rechter.
- *Gesloten gevangnissen*. In deze penitentiaire inrichtingen komen gedetineerden terecht vanuit een HvB na een veroordeling in eerste aanleg of na een onherroepelijke veroordeling. Ook veroordeelde arrestanten worden steeds vaker direct in een gesloten gevangenis geplaatst en niet meer in een HvB. Een andere categorie gedetineerden die terecht komt in een gevangenis met gesloten regime, bestaat uit veroordeelde strafrechtelijke vreemdelingen die na hun detentie Nederland moeten verlaten (de zogenaamde VRIS-gedetineerden). Zij worden merendeels geplaatst in speciaal voor hen aangewezen gesloten gevangnissen.
- *Inrichtingen voor Stelselmatige Daders (ISD)*. Deze inrichtingen zijn speciaal ingericht voor de opname van zeer actieve veelplegers, die zijn veroordeeld tot de maatregel plaatsing in een ISD, vrijwel altijd na een periode van voorlopige hechtenis.
- *Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC)*. Deze centra zijn bestemd voor gedetineerden met een psychiatrische aandoening, verslavingsproblematiek of een verstandelijke beperking. De behandeling in een PPC richt zich op stabilisatie en vervolgbehandeling. Het doel is het verbeteren van de psychische toestand en het algeheel functioneren van de betrokkene en daarmee het leveren van een bijdrage aan een veiliger samenleving. PPC's zijn gesloten inrichtingen met een dubbele bestemming: HvB en gesloten gevangenis.
- *Beperkt en zeer beperkt beveiligde inrichtingen*. In deze inrichtingen worden veroordeelde gedetineerden geplaatst die in aanmerking komen voor detentiefasering. Dit is een proces waarin veroordeelden die ingesloten zijn geweest in een gesloten inrichting in een latere fase van hun detentie in aanmerking komen voor meer vrijheden, waaronder weekendverlof. Op deze wijze wordt bijgedragen aan een meer soepele overgang naar het leven in de vrije maatschappij. Of men in aanmerking komt voor detentiefasering, is afhankelijk van de duur van het strafrestant en het gedrag en de vaardigheden van de gedetineerde. Er is ook een categorie die rechtsreeks vanuit de vrije maatschappij instroomt in beperkt beveiligde inrichtingen. Dit zijn de zogenaamde zelfmelders. Net als de arrestanten zijn dit mensen die zich niet in voorlopige hechtenis bevinden op het moment dat de rechter de straf oplegt. Maar anders dan de arrestanten hebben zij de mogelijkheid gekregen en benut om zich, na een schriftelijke oproep, te melden aan de poort van een gevangenis met een beperkte beveiliging.

Extramuraal (Penitentiaire Programma's en Elektronische Detentie):

Personen die onder de verantwoordelijkheid van het gevangeniswezen vallen, verblijven niet altijd in een penitentiaire inrichting. De volgende categorieën zijn te onderscheiden:

- *Elektronische Detentie (ED)*. Het gevangeniswezen maakte van 2003 tot halverwege 2010 gebruik van deze (niet wettelijk geregelde) executiemodaliteit. Hierbij werd de straf ten uitvoer gelegd door middel van elektronisch gecontroleerde thuisdetentie. Het was een alternatief voor zelfmelders met een straf korter dan drie maanden en werd alleen toegepast als aan een aantal voorwaarden is voldoen. Zo moest men een aanvaardbaar verblijfsadres hebben en mocht men niet verslaafd zijn. In 2009 zijn de voorwaarden aangescherpt. In de loop van 2010 is ED vervallen als mogelijkheid. Naar verwachting wordt ED in 2014 opnieuw ingevoerd en ook wettelijk geregeld. ED kan dan niet alleen worden toegepast bij zelfmelders maar ook bij andere gedetineerdengroepen.
- *Penitentiaire programma's*. Deze programma's zijn bedoeld voor personen in de laatste fase van hun detentie. Sommige van deze op resocialisatie gerichte programma's worden uitgevoerd door de reclassering, andere door medewerkers van het gevangeniswezen zelf. Het gevangeniswezen is in alle gevallen eindverantwoordelijk. De deelnemer aan een penitentiaal programma verblijft 's avonds en 's nachts niet in de penitentiaire inrichting. Aan een penitentiaal programma is eventueel de voorwaarde van elektronisch toezicht (ET) verbonden (een enkelbandje met zender).

Buiten DJI ingekochte plaatsen

De Directie Forensische Zorg van DJI koopt plaatsen in bij de GGZ ten behoeve van het gevangeniswezen voor twee categorieën gedetineerden:

- Mensen die in de laatste fase van een ISD-maatregel zijn opgenomen in een kliniek of in een project van begeleide kamerbewoning. In deze fase voert de reclassering toezicht uit op de ISD'er, is de gemeente uitvoeringsverantwoordelijke, maar blijft DJI de eindverantwoordelijke.
- Gedetineerden die vanuit een penitentiaire inrichting op grond van artikel 15.5 van de Penitentiaire Beginselenwet in een psychiatrisch ziekenhuis verblijven of op grond van artikel 43.3 van dezelfde wet in een instelling voor sociale hulpverlening. De inrichting van waaruit zij zijn opgenomen in het ziekenhuis of de instelling, blijft eindverantwoordelijk.

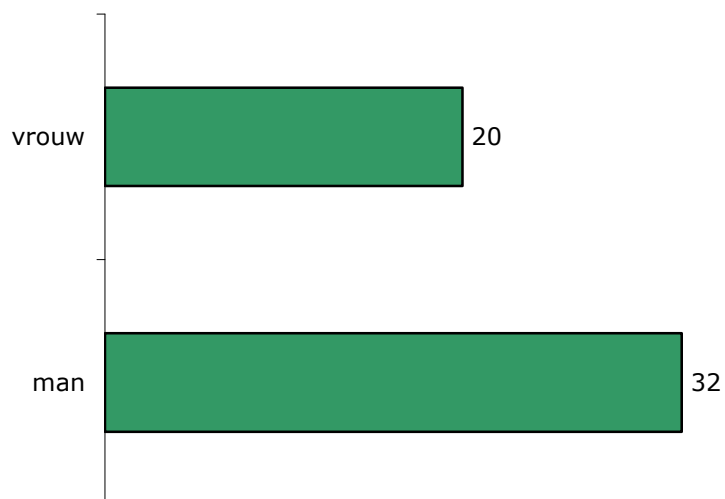
Daarnaast betaalt het bestuursdepartement voor plaatsen in opvanghuizen van één van de maatschappelijke organisaties DOOR, Exodus, Moria of Ontmoeting (DEMO) ten behoeve van:

- Een beperkt aantal ISD'ers in de laatste fase van hun detentie.
- Gedetineerden die een specifiek penitentiaal programma volgen.

Bijlage 2 Recidivetabellen en -grafieken

Tabel 1 Detentierecidive binnen één en twee jaar na uitstroom naar geslacht cohort 2010

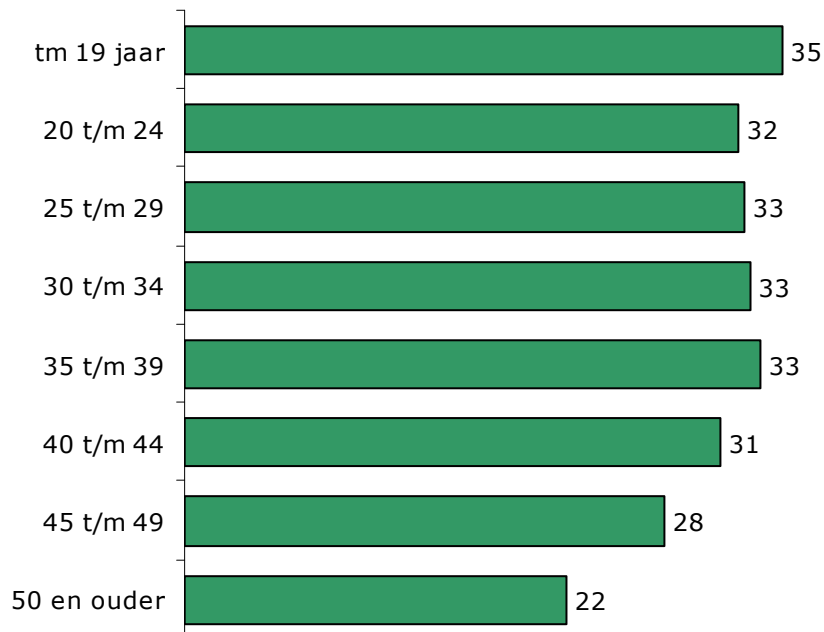
Geslacht	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
man	29.117	6.076	21	9.330	32
vrouw	2.729	326	12	542	20
Totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

Grafiek 1 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar geslacht cohort 2010

Tabel 2 Detentiercidive binnen één en twee jaar na uitstroom naar leeftijd cohort 2010

Leeftijd	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
tm 19 jaar	1776	389	22	615	35
20 t/m 24	6.001	1.227	20	1.924	32
25 t/m 29	5.409	1.149	21	1.759	33
30 t/m 34	4.369	945	22	1.432	33
35 t/m 39	4.224	930	22	1.409	33
40 t/m 44	3.754	777	21	1.168	31
45 t/m 49	2.919	523	18	812	28
50 en ouder	3.394	462	14	753	22
totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

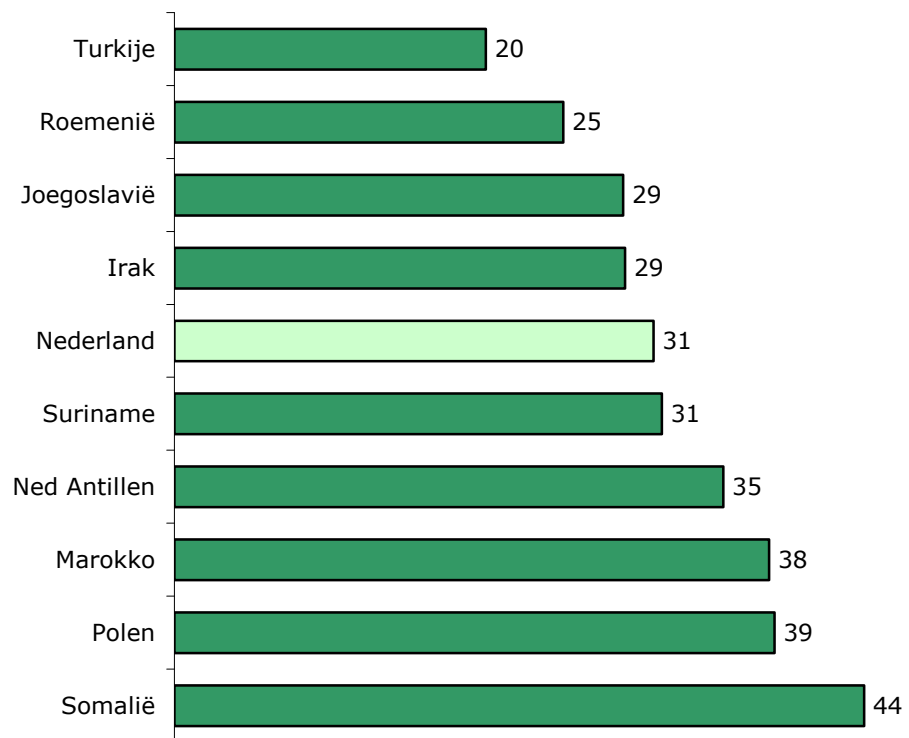
Grafiek 2 Detentiercidive binnen twee jaar na uitstroom naar leeftijd cohort 2010

Tabel 3 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar geboorteland cohort 2010

Geboorteland	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
Nederland	18.315	3.526	19	5.643	31
Suriname	2.095	418	20	657	31
Ned Antillen	2.025	443	22	715	35
Marokko	1.587	372	23	607	38
Turkije	819	107	13	164	20
Polen	736	236	32	284	39
Roemenië	584	122	21	146	25
Somalië	390	126	32	173	44
Joegoslavië	298	57	19	86	29
Irak	245	48	20	71	29
totaal top-10	27.094	5.455	20	8.546	32
overige landen	4.393	887	20	1.241	28
onbekend	359	60	17	85	24
totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

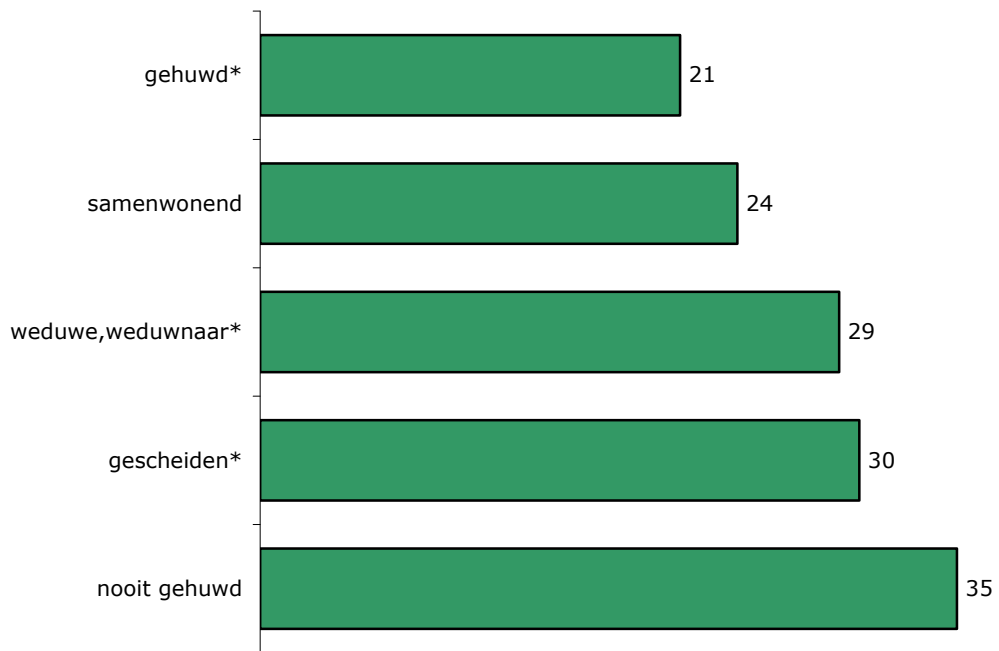
Grafiek 3 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar geboorteland cohort 2010

Tabel 4 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar burgerlijke staat cohort 2010

Burgerlijke staat	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
nooit gehuwd	19.756	4.503	23	6.913	35
samenwonend	263	36	14	63	24
gehuwd*	3.506	455	13	739	21
gescheiden*	2.353	460	20	708	30
weduwe,weduwnaar*	141	26	18	41	29
niet bekend	5.827	922	16	1.408	24
Totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

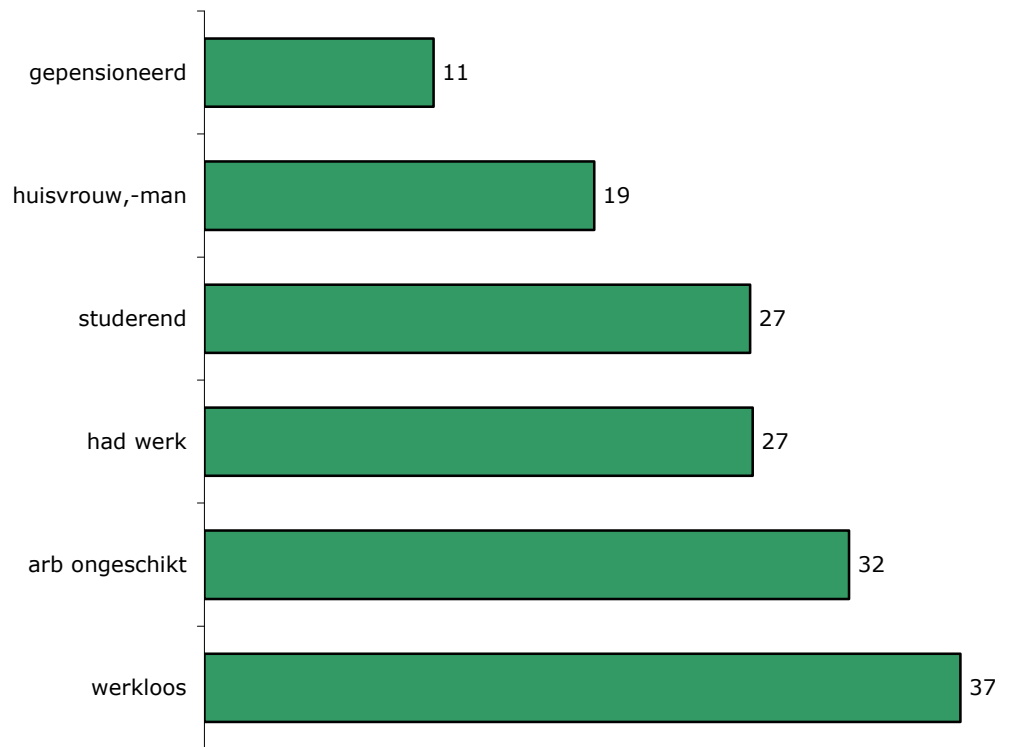
Grafiek 4 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar burgerlijke staat cohort 2010

Tabel 5 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar dagbesteding cohort 2010

Beroep	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
had werk	10.702	1.789	17	2.879	27
studerend	814	130	16	218	27
huisvrouw,-man	183	20	11	35	19
werkloos	10.687	2.637	25	3.964	37
arb ongeschikt	1.056	218	21	334	32
gepensioneerd	160	12	8	18	11
niet bekend	8.244	1.596	19	2.424	29
totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

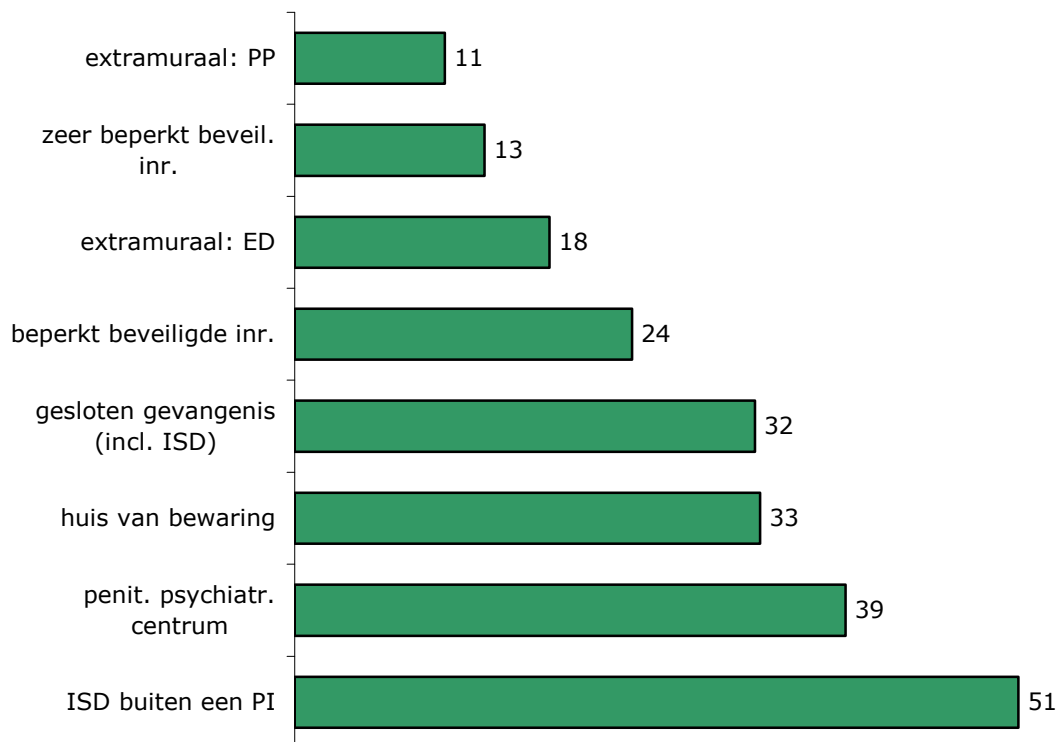
Grafiek 5 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar dagbesteding cohort 2010

Tabel 6 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar bestemming cohort 2010

Bestemming	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
huis van bewaring	12.853	2.952	23	4.218	33
gesloten gevangenis (incl. ISD)	14.234	2.836	20	4.620	32
beperkt beveiligde inr.	1.022	134	13	243	24
zeer beperkt beveil. inr.	239	19	8	32	13
penit. psychiatr. centrum	350	93	27	136	39
ISD buiten een PI	194	39	20	99	51
extramuraal: PP	1.247	83	7	132	11
extramuraal: ED	907	90	10	163	18
overige/onbekend*	800	156	20	229	29
Total	31.846	6.402	20	9.872	31

Grafiek 6 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar bestemming cohort 2010

Tabel 7 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar delictcategorie cohort 2010

Delictcategorie	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
vermogensmisdrijven zonder geweld	7.113	2.004	28	2.796	39
vermogensmisdrijven met geweld	1.556	302	19	467	30
geweldsmisdrijven (excl. seksuele misdrijven)	4.276	647	15	1.021	24
seksuele misdrijven	510	33	6	53	10
vernieling en openbare orde en gezag	1.490	281	19	415	28
overig Wetboek van Strafrecht	167	31	19	50	30
opiumwet	2.933	199	7	376	13
wegenverkeerswet	4.725	893	19	1.490	32
wet wapens en munitie	206	26	13	44	21
overige wetten	1.123	177	16	290	26
onbekend a.g.v. specifieke verblijfstitel	6.582	1.569	24	2.512	38
onbekend	1.165	240	21	358	31
totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

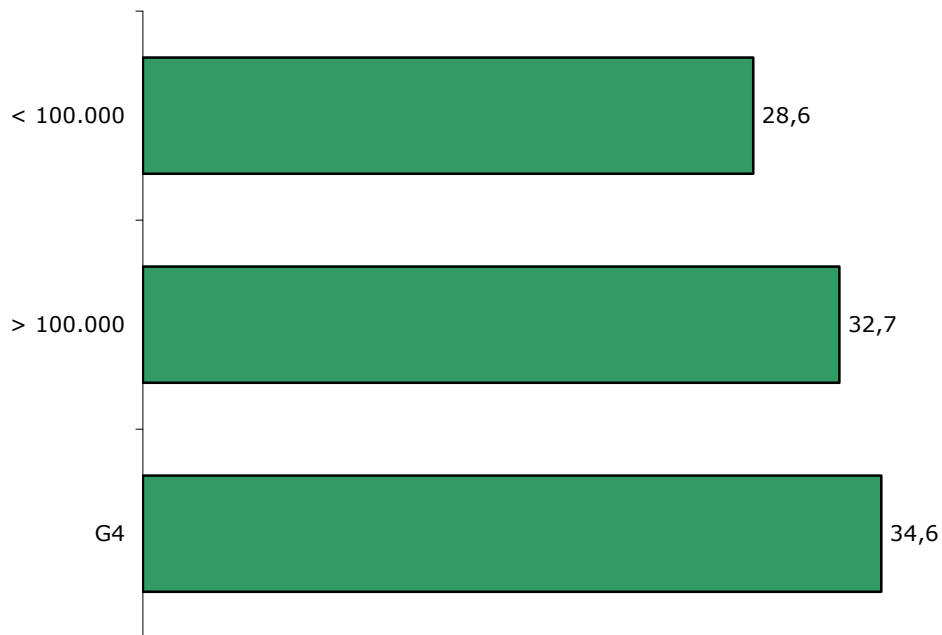
Grafiek 7 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar delictcategorie cohort 2010

Tabel 8 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar gemeentegrootte cohort 2010

Gemeentegrootte	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
G4	7.975	1.784	22,4	2.763	34,6
> 100.000	6.723	1.379	20,5	2.197	32,7
< 100.000	17.148	3.239	18,9	4.912	28,6
totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

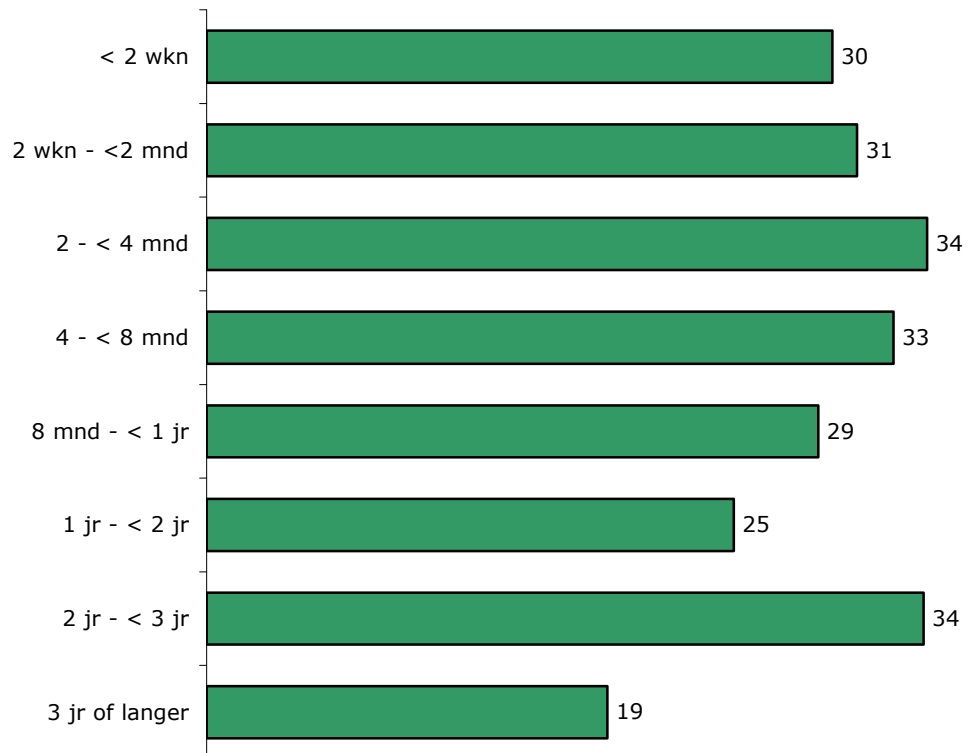
Grafiek 8 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar gemeentegrootte cohort 2010

Tabel 9 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar detentieduur cohort 2010

Detentieduur	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
< 2 wkn	8.090	1.513	19	2.415	30
2 wkn - <2 mnd	12.172	2.401	20	3.776	31
2 - < 4 mnd	4.501	1.087	24	1.547	34
4 - < 8 mnd	2.963	655	22	971	33
8 mnd - < 1 jr	1.258	247	20	367	29
1 jr - < 2 jr	1.503	222	15	378	25
2 jr - < 3 jr	573	122	21	196	34
3 jr of langer	293	35	12	56	19
onbekend	493	120	24	166	34
totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

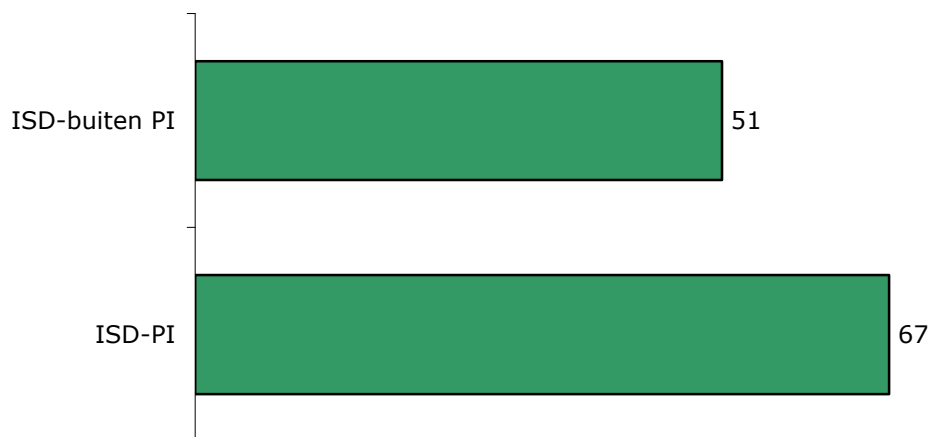
Grafiek 9 Detentierecidive binnen twee jaar na uitstroom naar detentieduur cohort 2010

Tabel 10 Detentierecidive van ISD'ers binnen twee jaar na uitstroom cohort 2010

Type	Uitstroom Aantal	Recidive binnen 1 jaar		Recidive binnen 2 jaar	
		Aantal	%	Aantal	%
geen ISD	31.533	6.313	20	9.693	31
ISD-PI	119	50	42	80	67
ISD-buiten PI	194	39	20	99	51
totaal	31.846	6.402	20	9.872	31

Grafiek 10 Detentierecidive van ISD'ers binnen twee jaar na uitstroom cohort 2010

Bijlage 3 Begrippenlijst

Administratieve bezetting (synoniem: populatie)

Het aantal justitiabelen dat onder de administratieve verantwoordelijkheid van een inrichting valt.

Toelichting: Naast de fysiek aanwezigen betreft het ook de justitiabelen die tijdelijk elders verblijven, zoals de personen die in de laatste fase een extramuraal penitentiair programma volgen. Ook de personen die zijn doorgeplaatst naar een instelling van de GGZ of een opvanghuis van één van de maatschappelijke organisaties DOOR, Exodus, Moria en Ontmoeting (DEMO) blijven tijdens de resterende looptijd van hun straf onderdeel uitmaken van de administratieve bezetting van de zendende inrichting.

Algemeen verlof

Verlof dat is bedoeld voor veroordeelde gedetineerden in gesloten inrichtingen, die (nog) niet voor detentiefasering in aanmerking komen.

Toelichting: Het verlof kan in het laatste jaar van detentie een beperkt aantal malen (maximaal zes) worden verleend. Minimaal een derde deel van de opgelegde straf moet zijn ondergaan. Het algemeen verlof is evenals het regimesgebonden verlof vanuit de (zeer) beperkt beveiligde inrichtingen, bedoeld om gedetineerden voor te bereiden op de terugkeer in de maatschappij.

Algemene recidive

Nieuw justitiecontact (van een ex-gedetineerde) naar aanleiding van een gepleegd misdrijf, ongeacht de aard en ernst daarvan, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak.

Arrestant

Persoon voor wie de aanhouding en plaatsing in een penitentiaire inrichting is bevolen omdat hij:

- a. Is veroordeeld tot een vrijheidsstraf en niet in aanmerking komt voor of niet meewerkt aan de executie van de straf in een beperkt beveiligde inrichting.
- b. Niet in voldoende mate meewerkt aan de executie van een andere straf of maatregel (taakstraf, boete, schadevergoeding, etc.) en om die reden een vervangende hechtenis of gijzelingsmaatregel moet ondergaan.
- c. Zich heeft onttrokken aan een eerdere detentie.

Arrondissement

District, rechtsgebied van een parket of rechtbank. Nederland kende t/m 2012 negentien arrondissementen. Met de inwerkingtreding van de Wet herziening gerechtelijke kaart per 1 januari 2013, is het aantal arrondissementen in Nederland teruggebracht van negentien naar tien. Per 1 april 2013 is de rechtbank Oost-Nederland gesplitst in de rechtbanken Overijssel (Almelo en Zwolle) en Gelderland (Arnhem en Zutphen). Het aantal arrondissementsrechtbanken komt daarmee op 11. Deze splitsing geldt niet voor de arrondissementsparketten. Dit aantal blijft 10.

Artikel 15.5 Pbw-plaatsing

Overplaatsing van een gedetineerde naar een psychiatrisch ziekenhuis vanwege een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn geestesvermogens. Deze overplaatsingsmogelijkheid is geregeld in artikel 15.5 van de Penitentiaire beginselenwet.

Toelichting: Voor plaatsing op grond van artikel 15.5 moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan, die zijn omschreven in artikel 30 van de Regeling

selectie, plaatsing en overplaatsing gedetineerden. De gedetineerde wordt geplaatst bij één van de zorgaanbieders binnen de GGZ, die door de Directie Forensische Zorg van DJI zijn gecontracteerd. De gedetineerde blijft tevens administratief ingeschreven in de penitentiaire inrichting van herkomst.

Artikel 43.3 Pbw-plaatsing

Overplaatsing van een gedetineerde naar een zorginstelling waar de noodzakelijke sociale verzorging of hulpverlening kan worden geboden. Deze overplaatsingsmogelijkheid is geregeld in artikel 43.3 van de Penitentiaire beginselenwet.

Toelichting: Vaak betreft de plaatsing volgens artikel 43.3 een overplaatsing naar een verslavingskliniek. Daarvoor moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan die zijn omschreven in artikel 31 van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing gedetineerden. De gedetineerde wordt geplaatst bij één van de zorgaanbieders binnen de GGZ, die door de Directie Forensische Zorg van DJI zijn gecontracteerd. De gedetineerde blijft tevens administratief ingeschreven in de penitentiaire inrichting van herkomst.

Beperkt beveiligde inrichting

Gevangenis met de op één na laagste graad van beveiliging.

Toelichting: In deze inrichtingen kunnen zelfmelders worden geplaatst die onherroepelijk zijn veroordeeld tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van minder dan twee jaar. Naast de zelfmelders kunnen er, in het kader van detentiefasering, ook gedetineerden worden geplaatst die in eerste aanleg of onherroepelijk zijn veroordeeld en op het moment van overplaatsing een detentierestant van ten hoogste achttien maanden hebben. Gedetineerden mogen niet meer dan een beperkt vlucht- of maatschappelijk risico vormen en dienen te beschikken over een aanvaardbaar verlofadres. Gedetineerden van wie vaststaat dat zij na de detentie zullen worden uitgezet of uitgeleverd of aan wie naast de gevangenisstraf ook de TBS-maatregel is opgelegd, komen niet in aanmerking voor plaatsing in een beperkt beveiligde inrichting. Kenmerkend voor de beperkt beveiligde inrichtingen is dat de gedetineerden vierwekelijks met weekendverlof gaan.

Bestemmingscategorie

Typologie van (een deel van) een inrichting of van extramuraal uit te voeren programma's, betrekking hebbend op bepaalde (juridische) kenmerken van de justitiabelen en op de aard van de voorzieningen.

Bewaring

Zie Inbewaringstelling.

Bewaring overlevering

Insluitingsgrond voor een persoon die is gearresteerd omdat hij in een land binnen de EU is verdacht van, of veroordeeld voor een misdrijf.

Toelichting: Zie ook Overlevering.

Bewaring Uitlevering

Insluitingsgrond voor een persoon die is gearresteerd omdat hij in een land buiten de EU is verdacht van, of veroordeeld voor een misdrijf en aan dat land zal worden overgedragen.

Toelichting: Zie ook Uitlevering.

Bolletjesslikker

Een persoon die drugs smokkelt via in zijn lichaam ingebrachte bolletjes met drugs.

Capaciteit

Direct inzetbare capaciteit:

Intramurale plaatsen die bestemd zijn voor detentie, inclusief plaatsen die tijdelijk niet bruikbaar zijn, niet zijnde reservecapaciteit of in stand te houden capaciteit.

Toelichting: De door DJI gefinancierde plaatsen voor arrestanten op politiebureaus, VN-plaatsen en plaatsen van het Internationaal Strafhof en de intramurale inkoopplaatsen forensische zorg in GGZ-instellingen t.b.v. gedetineerden zijn in deze publicatie niet gerekend tot de direct inzetbare capaciteit van het gevangeniswezen.

Reservecapaciteit:

Plaatsen die binnen vier maanden inzetbaar moet zijn, om een (tijdelijk) extra aanbod van in te sluiten justitiabelen op te vangen.

Toelichting: Voor de reservecapaciteit geldt een lagere normprijs.

In stand te houden capaciteit:

Intramurale plaatsen die buiten gebruik zijn gesteld, maar die nog niet zijn afgestoten.

Toelichting: Betreft overschot aan capaciteit dat niet is afgestoten, maar voor een bepaalde periode (ten minste 1 jaar) wordt aangehouden. Hiermee wordt kapitaalvernietiging voorkomen. Deze capaciteit maakt geen deel meer uit van de productietaakstelling.

Cassatie (in cassatie gaan)

Beroep bij de Hoge Raad tegen de beslissing van een lagere rechter.

Detentiefasering

Proces, waarbij een justitiabele de mogelijkheid heeft om ter bevordering van de herintegratie in de maatschappij door te stromen naar een bestemming met een hogere graad van vrijheid en verantwoordelijkheid.

Detentiejaren

De totale duur, uitgedrukt in jaren, van alle door de rechter in een bepaalde periode opgelegde gevangenisstraffen en (principale) hechtenisstraffen, met aftrek van de geldende termijnen van vervroegde invrijheidstelling (bij straffen opgelegd vóór 1 juli 2008) en voorwaardelijke invrijheidstelling (straffen na 1 juli 2008).

Detentierecidive

Nieuwe insluiting binnen het gevangeniswezen van een persoon die eerder ingesloten is geweest in een penitentiaire inrichting.

Directie Gevangeniswezen

Organisatieonderdeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen die, met uitzondering van de TBS-maatregel en de vreemdelingenbewaring, verantwoordelijk is voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en (vervangende) vrijheidsbenemende maatregelen opgelegd aan meerderjarigen.

Directie Bijzondere Voorzieningen

Directie die verantwoordelijk is voor de tenuitvoerlegging van vreemdelingenbewaring en grenslogies.

Toelichting: Een deel van de capaciteit van deze directie wordt ingehuurd door het gevangeniswezen voor insluiting van veroordeelde strafrechtelijke illegalen in hun laatste vier maanden en voor de insluiting van bolletjesslikkers.

Directie Forensische Zorg

De Directie Forensische Zorg (DForZo) is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle forensische zorg in strafrechtelijk kader aan volwassenen.

Elektronische Detentie (ED)

Tenuitvoerlegging van korte onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van daartoe geselecteerde zelfmelders door middel van elektronisch gecontroleerde thuisdetentie.

Toelichting: ED is in de loop van 2010 als executiemogelijkheid vervallen. In 2013 wordt een voorstel voor een nieuwe wet ingediend die met ingang van 2014 de mogelijkheid moet bieden om ED opnieuw toe te passen. Niet alleen voor veroordeelden met korte straffen, maar ook voor veroordeelden met langere straffen, nadat ze minimaal de helft van de straf in een penitentiaire inrichting hebben ondergaan.

Elektronisch Toezicht (ET)

Controle met technische hulpmiddelen (zoals een enkelband) op de ongestoorde tenuitvoerlegging van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Toelichting: ET kan door de minister van Veiligheid en Justitie als aanvullende maatregel bij een penitentiaal programma in de laatste fase van een gevangenisstraf worden toegepast. In de regel houdt ET een locatiegebod in, d.w.z. huisarrest op de tijdstippen waarop geen inhoudelijke uitvoering wordt gegeven aan het penitentiaal programma.

Extra Zorg Voorziening (EZV)

Afdeling van een penitentiaire inrichting voor gedetineerden die zich niet kunnen handhaven in het reguliere regime, bijvoorbeeld omdat ze lichamelijke en/of geestelijke problemen hebben. In kleinere groepen krijgen deze gedetineerden meer structuur en bescherming. Deze veilige omgeving biedt bovendien mogelijkheden voor observatie om diagnoses te kunnen stellen.

Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)

Een beveiligd psychiatrisch ziekenhuis waarbij tbs-gestelden, artikel 41-Penitentiaire Maatregel en vrijwillig verpleegden worden behandeld.

Gerechtshof

Gerecht dat zaken in hoger beroep behandelt. Nederland kent vijf gerechtshoven.

Gesloten gevangenis

Door de minister aangewezen normale, uitgebreide of extra beveiligde penitentiaire inrichting bestemd voor de opnemings van hen die, al dan niet onherroepelijk, tot een vrijheidsstraf zijn veroordeeld.

Gevangenhouding

Tweede fase in de voorlopige hechtenis na een door de rechter-commissaris bevolen bewaring van maximaal 14 dagen.

Toelichting: De beslissing over de gevangenhouding en de verlenging daarvan wordt door de raadkamer van de rechtbank genomen. De gevangenhouding kan voor 30, 60 of 90 dagen worden bevolen. De gevangenhouding van 30 of 60 dagen kan worden verlengd. De maximale duur van de voorlopige hechtenis (bewaring + gevangenhouding) bedraagt 104 dagen. Binnen die termijn moet de zaak op zitting zijn gebracht.

Zie ook pro-formazitting.

Gevangenis

Door de Minister van Veiligheid en Justitie aangewezen penitentiaire inrichting, bestemd voor de opnemng van hen die, al dan niet onherroepelijk, tot een vrijheidsstraf of vrijheidsbeperkende maatregel zijn veroordeeld.

Gevangenisstraf

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij misdrijven, waarbij de maximale duur van de straf afhankelijk is van de aard van het misdrijf.

Geweldsdelict

Delict tegen leven en persoon, zoals moord, doodslag, mishandeling en bedreiging. Ook zedendelicten worden tot de geweldsdelicten gerekend. Dat geldt niet voor brandstichting en vernieling. Vermogensdelicten met een geweldscomponent vielen op basis van de Standaardclassificatie misdrijven van het CBS tot 2010 ook onder de geweldsdelicten. Vanaf 2010 worden diefstal met geweld en afpersing in deze classificatie gerubriceerd onder de vermogensmisdrijven. In de publicatie 'Gevangeniswezen in getal' zijn de aantallen apart vermeld.

Gijzeling

Gerechtigde maatregel om iemand tot betaling te dwingen. Vaak toegepast bij personen die een verkeersboete niet betalen (zie Mulder).

Hechtenis

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij bepaalde overtredingen. De maximale duur die de rechter kan opleggen is afhankelijk van de aard van de overtreding. Deze meestal korte straf wordt ook wel *principale* hechtenis genoemd. De term hechtenis wordt ook gebruikt bij insluiting van iemand die wordt verdacht van een ernstig delict (*voorlopige* hechtenis). Een derde variant is de *vervangende* hechtenis die volgt wanneer een taakstraf niet lukt of een door de rechter opgelegde, strafrechtelijke boete niet is betaald. Bij niet betaalde boetes spreekt men ook wel van *subsidaire* hechtenis

Hoger beroep

Het opnieuw behandelen van een zaak door een hogere rechter. Na een uitspraak in eerste aanleg van een arrondissementsrechtbank kunnen zowel de veroordeelde als het OM hoger beroep aantekenen bij het gerechtshof.

Huis van bewaring

Door de minister van Veiligheid en Justitie aangewezen penitentiaire inrichting, vooral bedoeld voor nog niet in eerste aanleg veroordeelden.

Toelichting: In een HvB verblijven ook veroordeelden in afwachting van doorplaatsing naar een gevangenis, een penitentiair programma of een Forensisch Psychiatrisch Centrum. De Detentiecentra van de Directie Bijzondere Voorzieningen hebben ook de bestemming HvB, maar deze centra zijn vrijwel uitsluitend bedoeld voor personen in vreemdelingenbewaring en die categorie blijft in deze publicatie buiten beschouwing.

Inbewaringstelling

Eerste fase van voorlopige hechtenis met een maximale termijn van 14 dagen.

Incidenteel verlof

Verlof dat een gedetineerde in staat stelt om een gebeurtenis in de persoonlijke sfeer, waarbij zijn aanwezigheid noodzakelijk is, bij te wonen.

Toelichting: De artikelen 22 tot en met 31 van de Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting, bevatten een aantal gebeurtenissen waarvoor incidenteel verlof kan worden gevraagd en verleend, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan.

Incidenteel verlof kan onder meer voor de volgende gevallen worden aangevraagd: geboorte, ziekte, lichamelijke of geestelijke gesteldheid of overlijden van een relatie indien de desbetreffende toestand of gebeurtenis door een arts respectievelijk de burgerlijke stand is bevestigd. De directeur van de penitentiaire inrichting beslist op een verzoek om incidenteel verlof. Incidenteel verlof eindigt op de dag waarop het is aangevraagd of, als de benodigde reistijd dat niet toelaat, in ieder geval op de daarop volgende dag.

Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD)

Door de minister van Veiligheid en Justitie aangewezen penitentiaire inrichting, bestemd voor de behandeling van stelselmatige daders (zie Stelselmatige Dader) met als doel de maatschappij te beveiligen en de recidive te beëindigen.

Inverzekeringstelling

Het insluiten van een verdachte op het politiebureau ten behoeve van het onderzoek naar de toedracht van een gepleegd delict of gepleegde delicten op last van de (hulp)officier van justitie.

Toelichting: De inverzekeringstelling, die drie dagen duurt, kan worden bevolen bij middelzware en zware misdrijven en kan eenmaal met drie dagen worden verlengd. Daarna kan voorlopige hechtenis volgen.

Lopend vonnis

Niet (volledig) geëxecuteerde, onherroepelijke vrijheidsstraf opgelegd aan een persoon die op het moment dat het vonnis onherroepelijk is geworden, niet (meer) in voorlopige hechtenis verblijft.

Onherroepelijke uitspraak

Uitspraak waarbij voor de rechtzoekende geen beroepsmogelijkheid meer openstaat.

Onttrekking aan detentie

Onttrekking aan toezicht vanaf het inrichtingsterrein buiten de externe beveiligingsring (ringmuur en/of (penitentiair) hekwerk) of vanuit een (zeer) beperkt beveiligde inrichting. Ook onttrekkingen aan toezicht tijdens verblijf buiten de inrichting en het niet terugkeren van toegestaan tijdelijk verblijf buiten de inrichting (bijv. verlof, schorsing voorlopige hechtenis voor bepaalde tijd, strafonderbreking) zijn vormen van onttrekkingen aan detentie.

Ontvluchting uit een gesloten inrichting

Ontsnapping uit een HvB of een gesloten gevangenis vanuit het beveiligde inrichtingsgebouw of vanaf het beveiligde terrein, te weten het terrein binnen de ringmuur en/of het (penitentiaire) hekwerk.

Openstaand vonnis

Opgelegd vonnis, dat nog ten uitvoer moeten worden gelegd.

Opiumdelict

Import, export, vervaardiging, bereiding, bewerking, verwerking, verkoop, aflevering, verstrekking, vervoer of (in) bezit hebben van stoffen die genoemd worden in twee lijsten die in het kader van de Opiumwet zijn opgesteld.

Overlevering

Het overdragen van een gedetineerde aan een land binnen de EU waar deze verdacht wordt van, of veroordeeld is voor een misdrijf.

Penitentiaire inrichting

Zie Gevangenis of Huis van bewaring.

Penitentiair programma (PP)

Door de minister van Veiligheid en Justitie erkend programma van samenhangende activiteiten die expliciet zijn gericht op re-integratie in de maatschappij, waarbij de deelnemer op een plaats buiten de inrichting verblijft in de laatste fase van een gevangenisstraf.

Toelichting: Een PP heeft een duur van ten hoogste een zesde deel van de opgelegde vrijheidstraf. Voorwaarde daarbij is wel dat een onvoorwaardelijke vrijheidstraf van ten minste 6 maanden is opgelegd en het detentierestant bij aanvang van de deelname aan het PP ten minste 4 weken en ten hoogste een jaar betreft.

Elektronisch Toezicht kan door de minister van justitie als aanvullende maatregel bij een penitentiair programma worden toegepast.

Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC)

Penitentiaire inrichting voor gedetineerden met een psychiatrische of psychische aandoening, persoonlijkheidsstoornis, verslavingsproblematiek of een verstandelijke beperking (of een combinatie hiervan).

Toelichting: De behandeling in een PPC richt zich op stabilisatie en vervolgbehandeling. Het doel is het verbeteren van de psychische toestand en het algeheel functioneren van de betrokkene en daarmee het leveren van een bijdrage aan een veiliger samenleving.

'Pluk-ze'- wetgeving

Populaire benaming voor de maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, die inhoudt dat tijdens of na een strafproces het financiële voordeel wordt afgenomen dat men heeft verkregen door het plegen van een strafbaar feit. Als dwangmiddel kan lijfswang worden toegepast in de vorm van insluiting in een penitentiaire inrichting.

Populatie

Zie Administratieve bezetting.

Principale hechtenis

Zie Hechtenis.

Pro-formazitting

Zitting die noodzakelijk is als de maximale termijn van 104 dagen van de voorlopige hechtenis niet voldoende is om of de strafzaak inhoudelijk te behandelen, bijvoorbeeld omdat het onderzoek nog niet is afgerond.

Toelichting: Inclusief de maximale termijn van in verzekeringstelling (6 dagen) kan een verdachte niet langer dan 110 dagen in voorarrest verblijven, zonder dat de zaak op een (pro-forma)zitting is behandeld. Indien de termijn wordt overschreden, zal de verdachte in vrijheid moeten worden gesteld. Tijdens de pro-formazitting vordert de officier van justitie de schorsing van de behandeling, waardoor de termijn van voorlopige hechtenis door de rechtbank verlengd kan worden met 30 dagen, of, vanwege 'klemmende, zwaarwegende redenen', tot maximaal 90 dagen. Uiterlijk binnen 90 dagen moet er dus weer een zitting plaatsvinden. Dit kan eventueel weer een pro-formazitting zijn. Er is wettelijk geen grens gesteld aan het aantal schorsingen en pro-formazittingen.

Regimesgebonden verlof

Verlof voor zelfmelders en gedetineerden die in het kader van detentiefasering zijn doorgeplaatst naar een beperkt beveiligde inrichting of een zeer beperkt beveiligde inrichting.

Toelichting: Als onderdeel van het regime gaan gedetineerden vierwekelijks (bij een beperkt beveiligde inrichting) of wekelijks (bij een zeer beperkt beveiligde inrichting) met weekendverlof. Het regimesgebonden verlof is bedoeld om de gedetineerde voor te bereiden op de terugkeer in de maatschappij.

Reservecapaciteit

Zie capaciteit

Schorsing voorlopige hechtenis (voor bepaalde of onbepaalde tijd)

Door de rechter afgegeven bevel, op verzoek van de verdachte, ambtshalve of op vordering van de officier van justitie, waarmee de voorlopige hechtenis onder voorwaarden tijdelijk of voor onbepaalde tijd niet ten uitvoer wordt gelegd.

Toelichting: Het onderscheid tussen 'tijdelijk' en 'voor onbepaalde tijd' is niet wettelijk geregeld, maar is wel een praktijkgegeven.

De redenen voor een *schorsing voor bepaalde tijd* staan evenmin in het wetboek van strafvordering, maar veelal zijn het dezelfde redenen als bij strafonderbreking: een bevalling van de levenspartner of een ernstige ziekte of overlijden van de levenspartner, kind of ouder van de gedetineerde. En ook voor schorsing voor bepaalde tijd geldt dat ze meestal niet wordt verleend indien incidenteel verlof van één, maximaal twee dagen voldoende tijd biedt aan de gedetineerde.

Een *schorsing voor onbepaalde tijd* duurt in de regel voort tot het moment dat de verdachte voor de rechtbank moet verschijnen. Bij dergelijke schorsingen schrijft de bevolkingsadministratie van de penitentiaire inrichting de gedetineerde uit.

De rechter kan een schorsing te allen tijde opheffen en zal dat vooral doen als de verdachte zich niet aan de vooraf gestelde voorwaarden houdt.

Stelselmatige Dader (meerderjarig)

Persoon die een misdrijf heeft begaan waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan en in de vijf jaren voorafgaand aan dat misdrijf ten minste driemaal wegens een misdrijf onherroepelijk tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel, een vrijheidsbeperkende maatregel of een taakstraf moet zijn veroordeeld. Het feit is begaan na de tenuitvoerlegging van deze straffen of maatregelen en voorts moet er ernstig rekening mee worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan. Persoon moet tevens 18 jaar of ouder zijn en tegen hem moeten over een periode van vijf jaar -waarvan het peiljaar het laatste jaar vormt- meer dan 10 processen verbaal zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar (zeer actieve veelpleger).

Strafonderbreking

Door de minister van Veiligheid en Justitie aan een veroordeelde gedetineerde verleende toestemming om de inrichting tijdelijk te verlaten wegens zodanig bijzondere omstandigheden in de persoonlijke sfeer, dat niet kan worden volstaan met een andere vorm van verlof (artikel 34 Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting).

Toelichting: De strafonderbreking duurt minimaal 48 uur en maximaal drie maanden en wordt verleend, ingetrokken en gewijzigd door de minister. De mogelijke redenen voor strafonderbreking zijn genoemd in de artikelen 36 t/m 38 van de Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting. Strafonderbreking kan plaatsvinden in verband met de bevalling van de levenspartner of vanwege ernstige ziekte of overlijden van de levenspartner, kind of ouder van de gedetineerde. Zeer sporadisch vindt strafonderbreking plaats wegens dringende omstandigheden van zakelijk aard. Anders dan bij verlof, schuift de einddatum van de detentie door strafonderbreking op.

Subsidiaire hechtenis

Zie Hechtenis

Taakstraf

Onbetaalde arbeid die de strafrechter oplegt in plaats van een gevangenisstraf.

Uitlevering

Het overdragen van een gedetineerde aan een land buiten de EU, waar deze verdacht wordt van, of veroordeeld is voor een misdrijf.

Vervangende hechtenis

Zie Hechtenis

Vermogensdelict (zonder geweld)

Delict met als oogmerk materieel gewin voor de pleger, voornamelijk bestaand uit diefstal al dan niet met braak of in vereniging, heling, verduistering en oplichting.

Vermogensdelict (met geweld)

Delict met als oogmerk materieel gewin voor de pleger, met toepassing van geweld of dreiging met geweld tegenover personen.

Voorarrest

Het totaal aantal dagen dat iemand doorbrengt in een politiecel en een huis van bewaring voorafgaand aan een onherroepelijke uitspraak. Het strafrestant na de uitspraak is gelijk aan de opgelegde straf verminderd met het voorarrest en de termijn van de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Voorlopige hechtenis

Insluiting in een penitentiaire inrichting van een verdachte van een ernstig delict, vanwege vluchtgevaar, een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid of vanwege noodzakelijk nader onderzoek om de waarheid te achterhalen.

Toelichting: In deze publicatie is een onderscheid gemaakt in personen in voorlopige hechtenis die nog niet in eerste aanleg zijn veroordeeld en personen die al wel in eerste aanleg zijn veroordeeld en in afwachting zijn van een uitspraak in hoger beroep of in afwachting van het onherroepelijk worden van het vonnis in eerste aanleg.

Voorwaardelijke invrijheidstelling

Het onder voorwaarden vervroegd vrijlaten van personen die één of meer vrijheidsstraffen hebben ondergaan. In aanmerking komen personen met een vrijheidsstraf tussen één en twee jaar nadat zij ten minste één jaar én een derde van de nog resterende straf hebben ondergaan. Personen met een vrijheidsstraf langer dan twee jaar kunnen onder voorwaarden vrij komen als tweederde van de straf is ondergaan.

Toelichting: Voor elke veroordeelde die voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, geldt de algemene voorwaarde dat hij tijdens zijn proeftijd geen nieuwe strafbare feiten pleegt. Daarnaast kan het OM ook bijzondere voorwaarden opleggen. Afstel of uitstel van de voorwaardelijke invrijheidsstelling is mogelijk, als de veroordeelde zich tijdens de detentie (herhaaldelijk) ernstig misdraagt of tijdens zijn detentie een strafbaar feit pleegt. De wet is 1 juli 2008 ingegaan. Vóór die datum was de ruimere regeling van vervroegde invrijheidstelling van kracht.

Vreemdelingenbewaring

Maatregel om vreemdeling die: a. de toegang tot Nederland aan de grens is geweigerd, of b. niet langer in Nederland mag blijven, vast te houden in een penitentiaire inrichting tot het moment dat uitzetting mogelijk is.

Vrijheidsstraf

Door de rechter opgelegde gevangenisstraf, (vervangende) hechtenis, militaire detentie.

Vrijheidsbenemende maatregel

Door een daartoe bevoegde instantie bevolen voorlopige hechtenis, gijzeling, of andere vrijheidsbeneming, niet zijnde een vrijheidsstraf.

Wet Mulder

Wet op grond waarvan buiten het strafrecht om betalingen voor lichte verkeersovertredingen administratief worden afgedaan. Gijzelingen in penitentiaire inrichtingen zijn mogelijk om betalingen af te dwingen.

Toelichting: De Wet Mulder is de populaire benaming voor de Wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersovertredingen (WAHV). A. Mulder was de initiatiefnemer van deze wet.

Wet Overdracht Tenuitvoerlegging Strafvonnissen (WOTS)

Regelgeving betreffende de overdracht van de tenuitvoerlegging van buitenlandse strafrechtelijke beslissingen aan Nederland en de overdracht van de tenuitvoerlegging van Nederlandse strafrechtelijke beslissingen aan het buitenland.

Toelichting: In sommige gevallen gaat het land waarmee een WOTS-verdrag is afgesloten alleen akkoord met overdracht, als de gehele straf in Nederland wordt uitgezeten (onmiddellijke tenuitvoerlegging). In andere gevallen komt er een zitting voor een Nederlandse rechtbank, die de straf omzet naar Nederlandse maatstaven. In de gegevens van DJI heeft deze laatste groep tot aan de uitspraak van de Nederlandse rechtbank de insluitingstitel 'bewaring WOTS'.

Wet Terwee

Wet die bedoeld is om de positie en de bejegening van het slachtoffer in het strafproces te verbeteren en de mogelijkheden van het verhalen van de schade op de dader te vergroten. Als een dader niet voldoet aan zijn betalingsverplichting, is het mogelijk om hem in hechtenis te nemen.

Toelichting: De Wet Terwee is vernoemd naar de initiatiefnemer.

Zeer beperkt beveiligde inrichting

Gevangenis met de laagste graad van beveiliging.

Toelichting: In deze inrichtingen kunnen gedetineerden worden geplaatst met een eerste aanleg of onherroepelijk opgelegde straf van minimaal zes maanden, waarbij ten minste de helft van de opgelegde straf moet zijn ondergaan in een inrichting met een hogere beveiligingsgraad en het detentierestant ten minste zes weken en ten hoogste zes maanden bedraagt. Gedetineerden mogen niet meer dan een te verwaarlozen vlucht- of maatschappelijk risico vormen en dienen te beschikken over een aanvaardbaar verlofadres. Gedetineerden van wie vast staat dat zij na de detentie zullen worden uitgezet of uitgeleverd of aan wie naast de gevangenisstraf de TBS-maatregel is opgelegd, komen niet in aanmerking voor plaatsing in een zeer beperkt beveiligde inrichting. Kenmerkend voor de zeer beperkt beveiligde inrichtingen, is dat de gedetineerden overdag buiten de inrichting verblijven voor werk of opleiding en dat zij wekelijks met weekendverlof gaan.

Zelfmelder

Een tot een vrijheidsstraf veroordeelde persoon die niet gedetineerd is op het moment dat de rechterlijke uitspraak onherroepelijk is geworden en waarbij het Centraal Justitieel Incasso Bureau, volgens de beleidsregels van het OM, heeft bepaald dat hij voor de tenuitvoerlegging van de straf (met aftrek van het voorarrest) in aanmerking komt voor de zelfmeldprocedure.

Toelichting: De onherroepelijk veroordeelde persoon dient een formulier in te vullen waarop hij aangeeft of hij mee wil werken aan de zelfmeldprocedure. Bij vonnissen met een straf(restant) van langer dan twee jaar dient de veroordeelde zich te melden bij een politiebureau om van daaruit te worden doorgeplaatst naar een gesloten gevangenis. Bij kortere straffen wordt het vonnis na een positieve reactie van de veroordeelde doorgestuurd naar DJI, die de persoon oproept om de vrijheidsstraf te ondergaan in een beperkt beveiligde inrichting of in de vorm van Elektronische detentie thuis (alleen bij straffen tot maximaal drie maanden). De mogelijkheid tot ED is in de loop van 2010 vervallen.